

„ÉS MÉGSEM MOZOG...”

Jegyzetek anyanyelvről, hitről, tudománytörténetről és nevelésről,
világképről, szerves műveltség és hivatalos tudomány viszonyáról¹

Uram segíts, hogy hittel és hitelesen szólhassak.

Tisztában vagyok azzal, hogy ezt a dolgozatot nem nekem kellene megírnom, sőt: kevés alkalmatlanabb ember van nálam az írástudók között – ha egyáltalán hozzájuk tartozom – efféle dolgozat közreadására. Azért merek ilyen világosan fogalmazni, mert pontosan tudom, kinek – miféle embernek – kellene megírnia, és ezt most a legelején, ismertetem is. Mérje föl az Olvasó, hány ilyen ember szaladgál a környezetében, az országban. Olyannak kellene megírnia, aki a) tőlem eltérően mindenek előtt alapos tudománytörténeti képzettséggel, széleskörű műveltséggel és olvasottsággal rendelkezik; b) hozzám hasonlóan szakmáját tudja, műveli és szereti (én egyébként nyelvtanár vagyok), semmi mással föl nem cserélné; c) hozzám hasonlóan életútjának, szakmai pályájának nagyjából a felénél olyan nagyszabású szellemi vonulattal találkozott, amely lelke gyökereiben – magyarságában – ragadta meg, amelynek korábban még a létéről sem tudott, s amely merőben különbözik, sőt szemben áll – még hozzá *igen magas erkölcsi-szellemi színvonalon* áll szemben – majdnem mindennel, amit korábban megtanult és elhitt, s amely aztán lassanként az alapokig lehetőleg megváltoztatta világ- és emberképét, teljesen új kutatási feladatokat, életutat és küldetést nyitva előtte; d) bár korábban megvolt szellemi javainak nagyrészt ezzel elvesztette, hatalmas nyereséggé értékeli az előző részlegességhez képest elért teljességet; az ún. szerves vagy természetes műveltségről van szó²; e) bár az új szemlélet tükrében (mely később a hit kegyelmi ajándékával teljesült ki benne) az ún. „modern tudomány” hazugságok, torzítások és durva csúsztatások halmazává lett számára, az ún. „korszerű oktatás” pedig mindezek nem is mindig jóindulatú terjesztésévé és besulykolásává, illetve lélektelen és felelőtlen idomítássá, megkísérel kényszerzubbonyban táncolni, azaz életének és munkájának korábbi keretei között, de az új meggyőződések szerint dolgozni és élni; f) tőlem eltérően van benne némi tárgyalási készség és megegyezési hajlandóság (mármint a hivatalos tudomány, politika, tömegtájékoztatás és oktatás által terjesztett – mára előttem alapjaiban tévesnek és velejéig hamisnak bizonyult – felfogás és világkép irányában).

„És mégsem mozog a Föld”. Kopernikusz (és vele Galilei is) tévedett: mégis csak a Nap járja útját a Föld körül, és a Föld a világegyetem egyetlen biztos (viszonyítási) pontja. – Nagy kockázat manapság ilyen kimondani nyilvánosan, ha az ember szeretne egy bizonyos zárt intézet falain kívül maradni. És nagyjából ugyanekkor kockázat a nyelvről azt állítani: „A nyelvi jel *mégsem* önkényes...” –

¹ Adalékok egy majdan megírandó tudománytörténeti műhöz.

² Jelen írás semmiképpen sem tekinthető bevezetőnek a szerves műveltség tanulmányozásába. Az érdeklődők tegyenek erőfeszítéseket ebben az irányban, áll rendelkezésükre szakirodalom.

ahogyan F. de Saussure svájci nyelvész egy évszázada *bizonyítás nélkül* kinyilatkoztatta, s amin ő többek között azt értette, hogy a szavak tulajdonképpen lecserélhetők, egy francia szó éppen olyan jó valamely fogalom kifejezésére, mint egy német szó. Eltekintve a dolog szakmai képtelenségétől, meg kell kérdeznünk mindenek előtt, vajon hogyan jut el az ember oda (mitől süllyed odáig), hogy kijelentse: készen áll anyanyelve szavainak lecserélésére? Megbeszélte ő ezt a többi francia anyanyelvű személlyel? Ha igen, akkor ők vajon mit szoltak-szólnak hozzá?

Mégis „jelrendszer”-nek nevezzük a nyelvet, Saussure is így nevezte. Azóta tétele a tudomány megkérdőjelezhetetlen dogmája, axiómája lett. De miféle „rendszer” az, amely önkényes, önmagukban értelmezhetetlen, máshonnan le nem vezethető, lecserélhető elemekből áll?³ Hogy például – a mi nyelvünkben – az elképesztően ronda „generáció” szó⁴ ugyanolyan jó lenne, mint a *nemzedék*? Nem önellentmondás ez? Úgy tűnik, három lehetőséget kell megvizsgálnunk. 1) Őseink, amikor a nyelvet megalkották, ezt úgy vitték végbe, hogy szándékosan mellőztek vagy eleve kiiktattak mindenféle párhuzamot, rokonítási, megfeleltetési lehetőséget nyelvi elemek és a (mitikus vagy mesei, illetve hétköznapi) valóság elemei között. Hogy tehát a nyelv: az emberi szellem csúcsteljesítménye, melyet lehetett volna úgy megalkotni, hogy a maga teljességében és bonyolultságában kifejezze, sőt megidézze a világban meglévő szerves összefüggéseket, akár a világ teljességét, de mégsem így alkották meg. El kell hinnünk, hogy adva volt két lehetőség, és ezekből tudatosan a rosszabbat, a gyengébbet választották? De miért tettek volna így? Merő ostobaságból vagy elvi alapokon? Ha ez utóbbi áll fenn, akkor mi vagy ki ellen irányult a szándék? Valóban el kell hinnünk ezt a számárságot? Nem ellenkezik ez még a hétköznapi emberi gondolkodással is? 2) Vagy el kell vetnünk teljesen a tudatos nyelvalkotás-alakítás gondolatát, és föltételezni, hogy a szavak teljesen véletlenszerűen, kiszámíthatatlanul és tervezés nélkül kezdték valahogyan a dolgokat „jelölni”, netán „jelképezni” vagy „utalni rájuk”, s ily módon a szavak között tapasztalható hasonlóság vagy egybeesés is teljesen a véletlen műve. Aki mégis valamiféle tudatosságot, értelmes, szerves összefüggéseket keres, szerkezeti és működésbeli párhuzamot tételezve föl valóság és nyelv között, az tudománytalan, veszélyes alak. Hogyan „fejlődhetett” – vagy inkább süllyedhetett – tudományunk és társadalmunk odáig, hogy ma az tekintendő képzetlen műkedvelőnek, délibábosnak, szélhámosnak vagy kezelésre szoruló idegbetegnek (általában ez a címkézés időbeli sorrendje), aki teremtő rendet, önszerveződési képességet tételez föl, ilyet keres – és talál! – anyanyelvében (és néphagyományában, népművészetében), akárcsak az, aki nem fogadja el a hivatalos köröktől állandóan sulykolt finnugor elméletet,⁵ és az kapja a tudományos címekeket, aki szókincsünk (és műveltségünk) újabb és újabb rétegéről tudja kimutatni az idegen eredetet, a

³ A *rendszer* szóval gyakran felelőtlenül dobálózik a nyelvészet, így például beszélnek az „angol magánhangzók rendszeréről”, pedig azok *semmilyen* rendszert nem alkotnak, sőt mássalhangzóik sem. Hangok rendszerré a magyar nyelvben szerveződnek, még hozzá nagyon szép kozmikus rendszerré. Csak az efféle különbségeket nem illik észrevenni, nehogy megsértődjenek angol barátaink. Nekem viszont nincsenek angol barátaim.

⁴ Az angolban természetesen nem ronda, mert nekik nincs rá más szavuk. *De nekünk van.*

⁵ Lásd például Rédei Károly vezető finnugristának az utóbbi években több helyen, köztük a *Népszabadságban* is kifejtett nézeteit.

kölcsönzést vagy „átvételt”, az önkényességet, a szétesettséget, az ostoba véletlenek és bugyuta divatok meghatározó szerepét? 3) Az előző két tétel nem igaz, mert a nyelv isteni adomány, hitből eredő kegyelmi ajándék, melyet az ember a teremtéssel gyakorlatilag egyidőben nyert el, s az a teremtéssel, a valósággal egylényegű. „Kezdetben vala az Íge.” E ponton utunk elválík a hitetlenekétől, istentagadókétól, akiket nem érdekel a teremtő ige működése, azt felfogni nem tudják és nem akarják, akik – holmi szedett-vedett „korszerű tudományos világnézetre” hivatkozva – fensőbbeséges göggel nézik le (mint egykor jómagam) a „vallás mákonyától” elkábított agyú, hozzám hasonlóan divatja múlt szerencsétleneket. Isten megbocsát nekik, tehát én is – nem tehetnek róla; imádkozzunk, hogy ők is részesüljenek egyszer majd a hit kegyelméből, hogy kigyógyulhassanak istenhiányukból. Nem kérünk többé a „vallás magánügy” végtelenül hazug, moszkovita-brüsszelita jelszavából, mert a vallás minden, csak nem magánügy. Csak hit és hiteles hagyomány hozhat létre valódi közösséget és nemzetet, az ateizmus, a fogyasztói életmód, a pénz és a „korszerűség”, a TV és a számítógép, a szocializmus és az ún. demokráciák soha – legföljebb csürhét vagy falkát.

Kergessünk tehát délibábot! Nézzük meg, valóban a véletlen játéka-e anyanyelvünkben például MÉH szavunk kétféle értelmezhetősége? Háromkötetes szófejtő szótárunk szerint MÉH¹ ‘mézgyűjtő rovar’ finnugor eredetű, MÉH² ‘magzat kihordására szolgáló szerv’ pedig szláv származék. Nyelvünkben meglévő számos egyalakú szó – idegen szakkifejezéssel: *homonima* – egyike. Mit jelent ez a kifejezés? A nyelvész képzettségű szerző hajlamos azt hinni, hogy ezt mindenki tudja; ez nem áll, ráadásul nyelvész körökben sincs pontosan elhatárolva az azonos alakú szó a többjelentésűtől (a poliszemiától). A szóbanforgó fogalom meghatározása: „Egy másikkal azonos alakú, de eltérő jelentésű szó.” Eléggé világos, mi az, hogy „azonos alakú”: amelyek kiejtése-hangalakja azonos. De mit fejez ki pontosan az „eltérő jelentésű”? Ennek tisztázásához érdemes nyelvészeti szakmunkát felütni: „Szavakat, amelyek hangalakra megegyeznek anélkül, hogy jelentésük *felismerhető összefüggést* mutatna, homonim szavaknak nevezzük.” (Telegdi 1977:58⁶). Tehát „eltérő jelentésről” beszélünk, ha a két jelentés között nincs „felismerhető összefüggés”. Azonnal visszakérdezhetünk: kinek számára van vagy nincs összefüggés? ki fogja ezt eldönteni? Ha személy szerint a szótáríró nem „ismeri fel az összefüggést”, akkor máris joga van egyalakú szavaknak nyilvánítani a MÉH¹ és MÉH² szavakat és két különálló szócikkben tárgyalni őket azért, mert más az „eredetük”? És kinek a nevében teszi ezt: az egész társadalom vagy csak a szakma nevében? Mi az ismérve vagy mércéje a „felismerhető összefüggésnek”? És mi a korlátja? Ha én „nem ismerem föl egy összefüggést”, de a nyelvközösség más tagjai „fölismerik”, akkor jogom van-e őket butuska műkedvelőnek, szélhámosnak vagy lélekgyógyászati esetnek nyilvánítani, ahogyan a szakma teszi – immár úgy 150 éve?

MÉH szavunk kiválóan alkalmas a szemléltetésre, mert a szakma széleskörű egyetértésével „sikerült” egyalakú szóvá (illetve szavakká, hiszen itt mindig két vagy több elem közti viszonyról van szó) nyilvánítani, sőt már régi nagy szótárunk, a CzF is így tett. Sajátos kettős viszonyt figyelhetünk meg a szakma részéről e

⁶ De idézhetnék bármilyen mai angol, orosz, stb. nyelvű szakmunkákat is.

szavakkal szemben: Egyfelől általában zavaró mozzanatnak tekintik a nyelvben (illetve valami okból úgy vélik, a beszélők összessége tekinti annak), erről árulkodnak a következő idézetek: „...jogosnak látszik a feltevés, hogy a beszélők kiküszöbölték a homonimiát a kifejezés világosságának érdekében” (Telegdi 1977:60-61); „...az illető nyelvek milyen módon küszöbölik ki a megértést nehezítő homonimákat” (uo. 162). Szótárban nehéz őket kezelni, sok egyéb baj is van velük, azt gondolnánk, igyekeznek csökkenteni a számukat úgy, hogy legalább egy részüket megpróbálják többjelentésű szóként eladni, illetve föltüntetni (CzF például ezt teszi). Mégsem ezt teszik, mert másfelől nagyon jól jön a nyelvész szakmának a homonímia, ugyanis remekül lehet vele igazolni és szemléltetni a véletlen, „irracionális” erők működését a nyelvben és az emberi tudatban (ez valami rejtélyes oknál fogva különös élvezetet okoz a nyelvtudomány hivatalos köreiből dolgozók egy részének), nevetségessé lehet vele tenni a teremtő rend keresésére irányuló erőfeszítéseket, „primitív” őseinket, s egyáltalán nagyon jól lehet vele kódósítani, s elhíttetni tömegekkel, hogy a hivatalos tudomány „racionalizmusán” kívül – mely nyugati eredetű, tehát eleve felsőbb rendű – nincs és nem is lehet a világon egyéb komoly magyarázó tényező. A helyzet nagyon hasonlít arra, ahogyan a hivatalos orvostudomány kezeli a testi tüneteket, illetve ahogyan viszonyul a természetgyógyászatához. Természetesen nem az orvosokat kívánjuk ezzel elmarasztalni – Isten áldja őket életmentő beavatkozásaikért – csupán azt a közös tudományos, tudománytörténeti alapot szeretnénk föltárni és boncolgatni, amelyről ez a viszony kiépült. Ugyanígy a mai természettudomány és a műszaki emberek viszonya a természethez is: annak jelenségeit és megnyilvánulásait (pl. a Tisza áradása) többnyire zavaróaknak, leküzdendőknak minősíti, (együttműködés helyett) harcot hirdet ellenük stb., és a másféle viszonyulást vagy kezdetlegesnek, elmaradottnak, vagy műkedvelőnek, netán veszedelmes szélhámosságnak igyekszik beállítani. Nyilvánvalóan hatalmi, sőt pénzügyi kérdések is fennforognak mindebben, de ezt nem a mi feladatunk kideríteni.

(Talán sohasem írom le ezeket, vagy kéziratban hagyom, ha nem kerül kezembe 2003 novemberében Magyarország állítólagos „kedvenc napilapjának”, a Népszabadságnak egyik száma, mely ismerteti a Duna Kör állásfoglalását vízügyekben, beleértve a Tisza szabályozását. Ebben a cikkben szerepel az, hogy – nem szó szerint idézve – a Tiszával nem harcolni, hanem együttműködni kell. Egy ilyen mondat akár jelszava lehetne az *Élő táj* címen Debrecenben megjelenő könyvsorozatnak (a harmadik kötet van előkészületben), és benne az én írásaimnak. De itt az a döntő dolog, hogy ez a mondat éppen a Népszabadságban jelent meg, rést ütve egy falon, s ezen a résen próbálom meg beszuszakolni jelen dolgozatot is. Ha egy ilyen mondat megjelenhet „Az ember legyőzi a természetet” nyugaton kitalált, ostoba és erőszakos jelszavát büszkén föl vállaló és errefelé megvalósító kommunisták utódpartjának lapjában, akkor talán mégis van remény arra, hogy a dolgok jobbra fordulhatnak.)

MéH szavunkat illetően általánosnak tűnik a szótárírók egyetértése abban, hogy „nincs felismerhető összefüggés” a két jelentés között, tehát egy szócikken belül nem tárgyalhatók; két külön szócikket kapnak a szótárakban, melyekben a

leghalványabb utalás is hiányzik a két jelentés közötti esetleges párhuzamra. Ha az okát kérdeznénk, alighanem olyasféle választ kapnánk, hogy „ugyan mi köthetné össze a mézgyűjtő rovar és a nőnek (nősténynek) a magzat kihordására szolgáló szervét? Hát hasonlít egymásra a rovar meg az anyaméh? Hogyan is hasonlíthatna?” Itt nyilván az lenne az alapfeltevés, hogy (végtelenül) egyszerű észjárású őseink kizárólag külső hasonlóság alapján tudtak csak összekapcsolni tárgyakat és fogalmakat. Szegényeket olyannyira lefoglalta a létért (és természetesen a Darwin-i értelemben vett kiválasztódásért) folyó harc, hogy talán el is felejtették: a M-É-H hangsort már kiosztották egy fogalomra, és most újra megtették. Bár ezt a tetszetős magyarázatot felboríthatja az a körülmény, hogy a TESZ finnugor eredetűnek nyilvánítja MÉH¹-et, viszont szláv eredetűnek MÉH²-t, ugyanis pl. az oroszban *mex* nemcsak prémet, hanem tömlőt, kovácsfűjtatót is jelent. Hát ha meggondoljuk, a nő méhe csakugyan jobban hasonlít egy kovácsfűjtatóhoz – különösen fölfűjt állapotban – mint egy hártvány szárnyú, zümmögő rovarhoz. (Vagy mégsem?) Ha pedig MÉH¹ mint „finnugor örökség” már megvolt nyelvünkben, amikor a környezetünkben élő (és „közismerten” nálunk fejlettebb műveltségű és gazdálkodású) szláv népek úgy döntöttek, hogy kölcsönbe adják nekik (mármint „közismerten” egyszerű észjárású őseinknek) „kovácsfűjtató” jelentésben használt *mex* szavukat (ezt annál könnyebben megtehetnék, mert az anyaméhre nekik egészen más szavuk volt, pl. oroszban *mamka*), kifejezetten arra a célra, hogy őseink azt „anyaméh” jelentésben használják, az utóbbiak csak észre kellett vegyék, hogy ez a hangsor már le van foglalva! Közben eszünkbe juthat az illetlen kérdés: hogyhogy ezidőtájt őseinknek már volt szavuk a hártvány szárnyú, mézgyűjtő és zümmögő rovarra, az anyaméhre viszont nem volt? Lehet, hogy tényleg nem volt – annyi mindenre nem terjedhet ki az ember figyelme a „túlélésért folyó harcban,” vagy miközben a gaz besenyők elől többszázszáz magával fejvesztetten menekül a Kárpát-medence felé – hogy „fejlett történettudományunk” másik végtelenül ostoba és sohasem bizonyított közhelyét említsem. Vagy volt rá szavuk, de olyan esetlennek, nem EU-konformnak találták őseink, hogy az első adandó alkalommal lecserélték; talán már sejtették azt, amit Saussure csak száz évvel ezelőtt vetett papírra: a nyelvi jel önkényes, azaz lecserélhető. Egyáltalán: hogyan szokott az ilyen lecserélés végbe menni? Talán úgy, ahogyan ma cseréljük le *nehézség, gond, baj* stb. szavainkat az alig kimondható (de talán bizonyos szellemi fejlettséget tükröző) „problémára”, *műsor, eseménynaptár, elfoglaltság* stb. helyett a még nehezebben kimondható „programot” ismételtetjük nyakra-főre, *ismeret, adat, tájékoztatás, hír, tudomás* stb. szókat felváltjuk a semmitmondó, torz „információval”, szép *nemzedék* szavunkat az ugyanolyan semmitmondó „generációval”, már nyolcéves gyermekek is szajkózzák ez utóbbit.⁷ Nem vall torz gondolkodásra ezt „fejlődésnek” beállítani? Kinek és miért fejlődés az, ha angolszász eredetű nyelvi szemét borítja el nyelvünket és műveltségünket?

⁷ *Nemzedék* szavunk valószínűleg azért vált kerülendővé, mert egyfelől a *nemzetet* idézi meg, melynek gyakori hangoztatása politikailag kellemetlen lehet kisebbségeinknek és a szomszéd népeknek, másfelől a *nemzést*, amely komoly gondot jelent ma e hazában – visszaszorulása okán (csökken a születések száma, amin viszont szomszédaink nem sokat bántódnak).

Tehát különösebb töprengés nélkül szépen elfogadtuk, hogy „nincs fölismerhető összefüggés” a két jelentés között; egyébként emellett szóló érveként használják föl azt a körülményt is, hogy hangsúlyosan két különböző nyelvből eredeztetik. Ezekután igencsak meglepődünk, ha kinyitunk valamilyen tekintélyes néprajzi munkát, mondjuk a *Mitológiai enciklopédiát*, s elolvassuk benne a „Méh” címszót. Itt ugyanis a következőket találjuk: „Szent Brigitta azt mondja, Szűz Mária egyszer így szólt: «Én voltaképpen kaptár voltam, amikor a legszentségesebb *Méh*, az Isten fia, betelepedett *méhembe*».” (Tokarev 1988:I/185. – Az orosz nyelvben két teljesen különböző szó van erre.) – Ez sem „felismerhető összefüggés”? Úgy látszik, hogy van akinek az, és van akinek nem az. Ha társaságban tesszük föl a kérdést, kis gondolkodás után mondják többen is, hogy nyilvánvaló az összefüggés, hiszen a méh virágról virágra szállva, beporzást végez, azaz *megtermékenyít*. Az anyaméhben mi történik, kedves nyelvész szaktársak? Nem valami hasonló dolog? Társaságban azt is észre szokták venni, hogy a MÉH visszafelé olvasva majdnem azonos HÍM szavunkkal; mintha valamikor régen élettan órán azt tanultuk volna, nemde bár kedves nyelvész szaktársak – hogy többnyire a HÍM feladata a megtermékenyítés (bár ezt talán máshonnan is meg lehet tudni, nemcsak élettan órákról..). Az is igaz, hogy ezekben a társaságokban feltűnően nagyfokú a nyelvészeti tájékozatlanság, az emberek nem olvassák Saussure-t, de úgy látszik, még anyanyelvünk értelmező szótárát sem nyitják ki, pedig ott világosan látnák, hogy ezek a szavak homonimák, és nem kezdenének csak úgy felelőtlenül és engedély nélkül összefüggéseket keresni, délibábot űzni. Sajnos azt sem tudják, hogy szigorúan tilos visszafelé olvasni szavakat, de legalábbis teljesen tudománytalan (akár van magyarázó ereje, akár nincs). Talán nyelvészeink ilyen rosszul állnának a megtermékenyítéssel? Vagy szótárírásra csak olyanok kaphatnak megbízást, akik „nem látják az összefüggést” egyalakú szavaink között?

De félre a tréfával, természetesen itt nem erről van szó, hanem olyasmiről, amit legszívesebben „könyvből nem megszerezhető tudásnak” neveznék. Ide nemcsak a tapasztalati megfigyelések tartoznak, melyekhez elég az éles szem, a jó megfigyelőképesség, és a meggyőződés, hogy ily módon is lehet tudáshoz jutni. A könyvből nem megszerezhető tudásnak a magasabb fokáról – és egyúttal egészen más fajtájáról – viszont alig esik szó napjaink oktatásában és tudományában: ez a hit által szerzett ismeret. Tudom, hogy ez rendkívül kényes pont, a legszelídebb utalás erre képes hatalmas indulatokat kiváltani az akadémikus tudomány képviselőiből (de némely újságíróból és politikusból is), és magyarázatként nem elég a kommunista uralom közismert hit- és erkölcsromboló 45 évére hivatkozni, mert a dolog ennél súlyosabb. Az a legnagyobb baj, hogy a tudomány önmeghatározásában szerepel a vallásos hit kiktatása, tehát éppen attól tudomány, hogy világasította önmagát.⁸ Csakhogy az ilyen szakításoknak súlyos következményei vannak: Ha a szellem – lélek – test hármasságból kiiktatom a szellemet – vagy legalábbis tagadom elsőbbségét – a lelket pedig bezárom egyetlen tudományág felségterületére (lélektan- és gyógyászat), akkor azt előbb-utóbb a test, vagyis az anyagi lét szintje is megsínyli. Vagyis leromlik, elfajul az a képességünk is,

⁸ Vö. Kellermayer 2002.

hogy a mindennapi lét szintjén észrevegyünk dolgokat (méh beporzó-megtermékenyítő tevékenysége), és ezt összekössük nyelvi jelenségekkel, párhuzamokat keresve. Tehát úgy teszünk, mintha kizárólag (és büszkén) az anyagelvűség talaján állnánk és csak a „kézzelfogható” bizonyítékokat fogadnánk el, és erre olyan szörnyen büszkék vagyunk, hogy közben nem vesszük észre: immár ebbeli képességeink is súlyosan sérültek, már nemcsak az erdőt, hanem a fát sem látjuk, kicsúszik kezünkéből az, amibe az imént még erősen kapaszkodtunk.

Nagyon komolyan föl kell tennünk a kérdést: ki jogosult fölismerni az efféle összefüggéseket? Vajjon csak a nagyon műveltek, akik például rendszeresen forgatnak mitológiai és néprajzi szakmunkákat? (velem, fájdalom, ritkán esik meg, de úgy tűnik, szótárírókkal is). De lehet, hogy nem is műveltség kérdése az egész. Hanem akkor mitől függ? Éles szemtől? De akkor a szótáríró nyelvésznek hol az éles szeme? Vagy egyszerűen el kellene hinni, hogy nyelvünk a valóságban mai napig meglévő teremtő rendet képletezi? Bizony, ezt nagyon nehéz elhinni. Márpedig a következő egy-két évszázadban ez lesz az egyik fő feladatunk. Hogy soha többé ne jelenhessen meg olyan magyar értelmező szótár, amely „nem ismeri fel az összefüggéseket”. Hogy az ilyen szótárak szerkesztői a jövőben menjenek el inkább vályogvetőnek, fagyaltárusnak vagy bankárnak – de azok is, akik az új magyar lexikonból kihagyják Király Zsigát, mert szerintük a népművészet nem egyéb nyugati polgári minták együgyű másolatásánál, és akik ugyanott a betyárságról ma is csak a 150 évvel ezelőtt dívó Habsburg-nyelvezetten és Habsburg-szemlélettel képesek írni. Hogy ne írhasanak többé történelemkönyvet olyan huncutok, akik szerint hun és szkíta elődnépeink rablók és fosztogatók voltak, Árpád dicső népe pedig gyülevész hordaként menekült be a Kárpát-medencébe a besenyők elől. Ugyanazt az iskolát jártam ki, mint kedves történéseink, szótárszerkesztő nyelvészeink, s ezért tudom, mivel védekeznek, vagy inkább védekeznének, ha szükségesnek tartanák – de még nem tartják annak, megelégszenek azzal, hogy bizonyítás nélkül kinyilatkoztatnak. Azzal, hogy az orosz kiadású *Mitológiai enciklopédia* – úgyszintén rettenetesen művelt – szerkesztői sem vették észre az összefüggést. De hát hogyan is vehették volna észre szegények, amikor az orosz nyelvben nincs meg az összefüggés! Oroszul ugyanis az anyaméh *мамка*, a méhecske pedig *мечла*, alakilag teljesen különböző szavak. (A fordító már észrevehette volna, de neki nem ez volt a dolga, meg aztán ő is jól van idomítva.) Az összefüggés a nagyon-nagyon fejlett angolban sincs meg, viszont megvan – legalábbis részben – a latinban; de hát ki tud ma már latinul? A latin-magyar szótár szerint: **alvārium** méhkas; **alveus** teknő, csónak, kaptár; **alvus** has, hajó ürege, anyaméh, méhkas (Györkösy 1986:34). Tehát már latinul sem illik tudni? Természetesen nem erről van szó, s ha újabb mentséget keresünk az itt jellemzett szótárírói gyakorlathoz (gyakorlat, mert az egyalakú szavak óriási többségénél „nem ismerik fel az összefüggéseket”), akkor ez éppen az idegennyelvi párhuzamokat érinti. A TESZ – nyelvtörténeti szótár, és ezt halál komolyan kell venni. Tehát minden szót nyelvrokonsági alapon tárgyal: vagy levezeti a szót a finnugor (uráli) alapnyelvből, vagy kölcsönszónak minősíti és kideríti a forrást, azaz a kölcsönadó nyelvet (ha egyik sem sikerül, akkor „bizonytalan eredetűnek” minősíti a szót –

meglepően sok és fontos szót). Latin párhuzamot tehát csak akkor említhet meg, ha föltehetően a szót e nyelvből vettük át, ez viszont hangtani okokból teljesen kizárható: magyar MÉH, latin aLV- tő áll szemben egymással. Tartalmilag nyilván fennáll a jelentésbeli összefüggés párhuzama a két nyelv között, de ez az észrevétel nyelvtörténetileg nem értékesíthető, tehát tudomást sem kell róla venni. Szóbokraink (vagy szócsaládjaink) belső összefüggései nyelvtörténetileg többnyire nem értékesíthetőek, sőt észre sem vehetőek.

A MÉH¹ és MÉH² jelentései közötti összefüggés ily módon fölismerhető nemcsak az anyagi lét szintjén, hanem egy olyan szinten, amelyről a kommunizmus ötven éve alatt vallástalanított akadémikus körök hallani sem akarnak. Ez a vallásos hit szintje, még hozzá a keresztény vallás egyik alapkérdését, az Istenfiú születését érinti. A szó két jelentése az ő egyedülállóan különleges, félig isteni, félig emberi személyében is összekapcsolódik, fedésbe kerül egymással, szétválaszthatatlanul: a MÉH, aki „Boldogasszony bogaraként” azonosul Jézussal, aki „fogantatik Szentlélektől” Mária MÉHében. Tehát nincs MÉH¹ és MÉH², egyetlen MÉH van, melynek van két (lehet, hogy több) megnyilvánulása: az egyik az *állatvilágban állapoként*, a másik a szellem szintjén, folyamatként. A jézusság folyamatként van jelen világunkban, amelynek bárki részesévé válhat, s amely természetesen időben létező (de nem az egyenesvonalú, hanem a körkörös vagy inkább csigavonalú időben), s az évkörben különös erővel nyilvánul meg Gyümölcsoltó Boldogasszony napján és Karácsonykor.

Van egy harmadik vonulata is a két jelentés összekapcsolódásának, amely erőteljesen, sőt vaskosan hétköznapi, mégis mintegy összeköti az előző kettőt. Az olyan kifejezések tartoznak ide, mint *Bekapta a legyet* (terhes), *Nem csíp a légy* (nincs testi kapcsolata [nőnek férfival]), *Úgy megb...ták, hogy zümmögött a méhe*. Távoll álljon tőlem, hogy más vallásos érzületű embereket megbotránoztassak, de nyelvi vizsgálódásaink szempontjából nagy hiba lenne az efféléket mellőzni. E szólások értelmezéséhez föltehetjük, hogy a méh (és a rokonító gondolkodásban meg nyelvjárásainkban a légy, illetve a mindkettőt helyettesítő „bogár”) az Állatövben a Skorpió egyik „szelídebb” váltótársa, s ily módon az emberi test kis állatövében természetesen a férfi nemszervnek fog megfelelni. Ezek a példák arra utalnak, hogy nemcsak a nyelvész szakma, hanem a közvélemény is felemás módon viszonyul az egyalakú szavakhoz. Egyfelől nagyon mélyre ivódott a nézet, hogy ezek mind a véletlen kósza játéka a nyelvben, nincs köztük összefüggés, különösen nem olyan, amely a mindennapi tapasztalat szintje fölött értelmezhető; ez nyilvánvalóan az ötéves korunktól folyamatosan sulykolt előítéletek és tévképzetek „eredménye”. Másfelől erőteljes az igény, hogy az összefüggést mégis valahogyan „motiválják”, azaz fölismerhetővé, indokolhatóvá tegyék, vagyis éppenséggel nem kiküszöbölni óhajtja a társadalmi tudat az egyalakú szavakat, hanem ellenkezőleg, hasznosítani, kiaknázni ezt a lehetőséget. Lehet, hogy a többértelműség mégsem olyan rettenetesen zavaró tényező, és nem olyan káros, ahogyan azt a mai tudomány beállítja? Sajnos ez a társadalmi igyekezet nem emelkedik be a szaktudományba; minthogy többnyire játékos módon, szójátékokként jelenik meg, ami ürügy arra

hogya a komoly tudomány félresöpörje az egészet, s így ez a rendkívül fontos kérdés megmarad a kabaré- (vagy még vaskosabb) tréfák szintjén.

Szótárszerkesztőink számára – ha nagyon akarjuk – találunk más mentséget is. A MÉKSZ a nemzetközi szinten mint szótár megállja a helyét, nem rosszabb mint a többi nyelvhez készült egyéb szótárak (pl. több fokozattal jobb, mint az Ozsegov-féle egykötetes orosz értelmező szótár). Tehát egyfajta „nemzetközi gyakorlatot” tükröz, amikor „nem veszi észre az összefüggéseket”. A további okfejtésben egyfelől föltesszük, hogy a mi nyelvünkben megvannak azok az összefüggések, amelyek más nyelvekből már eltűntek, vagy talán soha sem voltak meg, másfelől kíváncsiak vagyunk arra, hogyan tűntek el más nyelvekből, illetve hogyan jutott oda a (nyelv)tudomány – nemcsak hazánkban, hanem nemzetközileg is – hogy ezeket az összefüggéseket nem látja, nem is keresi, sőt nem is nagyon örül, ha ezekre fölhívják a figyelmét.

A MéH^{1,2} kapcsán érdemes még eljátszani a gondolattal: vajon többen vennék-e észre az összefüggést, ha a rovar szótári „meghatározásában” lenne utalás a virágos növények megtermékenyítésében játszott szerepükre; feltűnő, hogy a számomra most elérhető magyar és idegennyelvű szótárak közül egyik sem utal erre, pedig megérdemelnék a méhek, ugyanis: „A virágos növények többé-kevésbé mind idegen beporzásúak, megtermékenyítésükben a rovarok játsszák a legfontosabb szerepet. A rovarok között is legfőképpen a méhek látják el ezt a feladatot a legkitűnőbbben” (Uránia 1975:337). Érdekes, hogy az „anyaméh” meghatározásában már egy-két szótárban (no nem mindben) van utalás a megtermékenyítésre: „**womb** ...Organ in woman and other female mammals in which child or young is *conceived* and nourished till birth” (COD). „MÉH, (2) ...Zacskóforma bőredény a nőstény emlős állat, különösen az asszonyi nem medenceüregében, melyben a magzat *megfoganszik*, és megszületéseig benne marad” (CzF). Ha legalább egyetlen magyar szótárban *mindkét* szó meghatározása tartalmazná a „megtermékenyítés” fogalmát, akkor sem tűnne föl nyelvészeinknek a lehetséges összefüggés a két homonima között? „A magyar mondat védelmében” című írásomban bírálom a szótári „definíciókat”, mint jellegzetes indogermán találmányt, mely lényegileg szemben áll a magyar mellérendelő gondolkodással, s amelyet az oktatás intézményesítése óta, azaz többszáz éve bunkósbottal próbálnak fejünkbe verni – a jelek szerint kevés sikerrel. Föltételezhető, hogy a *magyar* szavak *magyarázatához* nincs is szükség indogermán, vagyis alárendelő jellegű „meghatározásokra”, hiszen szavaink „egymást magyarázzák”, ahogyan elfeledett nyelvészünk, Lugossy József írja. Tehát akkor a magyar nyelvre egészen másféle szótárt lehetne kidolgozni, és félre lehetne dobni az indogermán kaptafát.

Meglepő, de van egy olyan feltételezés, hogy nem voltak mindig önkényesek, hogy eredetileg „motiváltak”, azaz értelmezhető, átláthatóak voltak a jelek, de valahogy időközben elvesztették ezt a vonásukat, elszervetlenültek – netán valamiféle „fejlődés” eredményeképpen? Tényleg ez volna a fejlődés? Biztosan fejlődés az, ha már nem vagyok képes nyelvemen képletezni a valóság alapvető összefüggéseit, vagyis nem tudom többé visszaolvasni anyanyelvemből a valóságot? Hogy nyelv és valóság többé már nem egymást értelmezik, amint ez következne a teremtés rend-

jéből? Ez nem inkább elbutulás? Ha igen, akkor viszont fölmerül a kérdés: vajon hogyan sikerült érdemnek, haladásnak beállítani az elbutulást? Minthogy azonban önmagában nem érthető, hogyan jött létre ez a képzet a nyelvi jel önkényességéről, és valóságtól való elszakadásáról, az egész úgynevezett „modern” tudomány történetéről kell elgondolkodnunk, és ebben a beágyazottságban keresni az okot.

Ez azonban mégsem lesz tudománytörténeti dolgozat. Ezek igen súlyos kérdések, és nem dolgozat, hanem egész könyv, vagy könyvsorozat terjedelmét kívánnák meg, melynek megírásához a fölkészültségem hiányzik (vajon másokban megvan?) Viszont abban a szerencsében van részem, hogy belülről ismerhetem a hivatalos tudomány köreit, ugyanakkor jó ideje a természetes műveltség keretein belül is dolgozom. Mindaz, amit erről mondhatok, szükségképpen elfogult az utóbbi javára.

Dióhéjban összefoglalva (jelen esetben az ilyesmi nagy vakmerőség) arról van szó, hogy hazánkban a szerves (vagy természetes) műveltség kutatása, mely teljességgel a hivatalos tudomány (egyetemek, akadémia) *berkein kívül* folyt és folyik, némi előzményekre építve az utóbbi 30 évben föltárt egy hatalmas műveltséganyagot, mely teljesen és őseredetileg magyar és máshonnan le nem vezethető. Ez nincs jelen (vagy csak nyomokban) közgondolkodásunkban, de az oktatásban, kutatásban, tömegtájékoztatásban sem, egyfajta lappangó létezésből emelkedett föl. E mennyiségileg is óriási, minőségében, szellemiségében pedig igen magas színvonalú ismeretanyag értelmezéséhez nem az utóbbi háromszáz évben nemzetközi szinten kialakított tudományos módszereket és megközelítést alkalmazzuk, mégpedig azért nem, mert azok erre a célra teljesen alkalmatlannak bizonyultak, hanem fölélesztünk és sikerrel folytatunk – vagy inkább lappangóból nyilvánvalóvá és működővé teszünk – egy régebbi és ugyancsak magas szintű (de nem akadémiai értelemben vett) tudományosságot, azt alkotó módon kiegészítve, és új fejezetekkel bővítve. A hivatalos tudomány válasza erre agyonhallgatás vagy ingerült kifakadások; a föltárt műveltséganyagnak nemcsak eredetiségét, hanem részben még létét is kétségbe vonja, a maradékot nagyrészt értelmezhetetlennek tartja, a miáltalunk alkalmazott értelmezési kereteket és megközelítést (állatövi rendszer, mesei világkép, rokonító [analogikus] gondolkodás, mellérendelő elv stb.) pedig fölháborodottan, teljességgel és mereven elutasítja, mint tudománytalan szélhámosságot. Ebben a sarkított felállásban sajnos tárgyalásról, békülésről nem lehet szó, a tisztánlátás érdekében azonban fontosnak és lehetségesnek tartom legalább megkísérelni az okok és idevezető folyamatok fölfejtését, *abogyan én látom azokat*. Üdvös és kívánatos lenne, ha legalább ennyit a másik oldalról is megkísérelnének, mégpedig lehetőleg úgy, hogy ne minősítsék a szerves műveltség, a rendkívül magas szellemi-erkölcsi szintű magyar néphagyomány tovább éltetésének ügyét „magyarkodásnak” vagy „pszichiátriai kérdésnek”. Ez ugyanis nem viszi előre a dolgot.

Amikor e sorokat írom (2003. december 8-a van) a Kossuth Rádió Tudósforumot sugároz. Tünetértékű és egyetemes érvényű dolog történik, érdemes kicsit részletesen ismertetni. Az egyik vendég mérési adatot említ, mely szerint Földünk átlaghőmérséklete 0,4 fokkal emelkedett (nem jegyeztem meg, milyen

időszakra vetítve, de most nem is fontos). Hallgatói telefon: mérés-technikus szakembernek aggályai vannak az említett adat pontosságával szemben. Kérdezi, honnan lehet ilyen pontosan tudni, hogyan tudták ezt ilyen pontosan megmérni, s hozzáteszi, hogy még egy szoba hőmérsékletét sem lehet ilyen pontosan megmérni az eszköz hibája és egyéb hibalehetőségek miatt. Válasz: egy eszköz lehet hibás, de itt sok mérés történt, és a sok eszköz hibája statisztikailag kiegyenlítődik. A mérés-technikus szakember tovább aggályoskodik, e ponton a beszélgetés érezhetően kellemetlenné válik a műsorvezető (s ezzel az egész tudomány számára), s bár nem jelenti be, de megvonja a szót a betelefonálótól. Jól figyeljük meg, mi történt: egy éghajlati adatot – melynek mérés-technikai szempontból kifogástalannak kellett volna lennie – mérés-technikus szakember kétségbe vont, saját szakmája ismeretében és felelőssége tudatában. A magas tudomány jelen lévő képviselője kijelenti, hogy statisztikai szempontból viszont – azaz most már egy harmadiknak bevont tudományág vagy szakma szempontjából – igazolható az adat helyessége, mert statisztikailag átlagolódnak a mérések. Tehát ha *egy* rossz hőmérővel mérek, az lehet téves adat, de ha *tíz* rossz hőmérőt is megnézek, akkor a kapott adatok átlaga egészen biztosan pontos lesz. Ugyan miért lenne az? Mert a magas tudomány képviselője kinyilvánította? Vajon a gyógyszerek hatását is így mérik? Óriási szerencse, hogy nem telefonált be statisztikai szakember, hogy közölje aggályait a statisztika így beállított mindenhatóságát illetően (lehet, hogy megpróbálta? Én is folyton próbálkozok közbeszólni...) Képzeli el, hogy hasonló eset fordul elő egy atomreaktorban. Ott emiatt valami föl fog robbanni, mint ahogy Pakson ez be is következett nemrég. És ha kórházban fordul elő? Ahol orvosok válnak anyagilag érdekeltté bizonyos gyógyszerek fölírásában... Ott emiatt valakik – hát mondjuk nem fognak olyan nagyon gyorsan meggyógyulni. És mi történik? Ugyanaz, mint most a rádióban: a soros „műsorvezető” lezárja a vitát, és másfelé tereli a beszélgetést. – Más tudós fórumon meg azt sugallják (tehát egyenesen nem mondják ki), hogy aki nem érti vagy nem élvezi a bennünket nyugatról folyton fertőző „klípkultúra” darabjait, az fejletlen tudatú, elmaradott ember, és ekkor természetesen jön az ostoba blabla a magyar megkésettiségről, amit természetesen úgy kell érteni, hogy a begyöpösödött fejű magyar ebben is lemaradt a szárnyaló (sőt „értéksemleges” tudóskaink és médiaszakembereink szerint egyre magasabbra szárnyaló) indogermán „műveltségtől”.

Adalékok a szerves műveltség és a hivatalos tudomány között majdan folytatandó vitához, részben egymást is átfedő pontokban foglalva:

1. Talán semmi baj nem lett volna, ha a 70-es években kibontakozó ismerkedés a néphagyománnyal megmarad pontosan azon a szinten, vagyis a gyakorlati ismerkedés szintjén. Továbbra is megkaptuk volna az elnéző vállveregetést, időnként még egy biztató szót és némi anyagi támogatást is (hébe-hóba figyelmeztetést: azért ne vigyétek túlzásba a magyarkodást!) Molnár V. József és Pap Gábor azonban – folytatva Lükő Gábor, Berze Nagy János, Kálmány Lajos és mások munkáját – mindennek a korábban nem vagy csak részlegesen észlelt szellemi (egészen pontosan: szakrális vagyis szentségi) oldalát ragadták meg, illetve fölismerték, hogy van egy szellemi oldala, ami sokkal nagyobb kihívást jelent, mint

néptáncolni, korongozni vagy mángorlókat gyűjteni (természetesen ezek is nagyon fontosak). Néphagyomány máshol is van, ilyen vagy olyan szinten ápolgatják is, de másutt nem dobtak kesztyűt a hivatalos tudománynak, csak nálunk. Vajon miért? Valószínűleg azért, mert másutt hiányzik – esetleg csak részlegesen van meg – ez a komolyabb szellemi oldala, vagy pedig nem vették még észre azok, akik ápolgatják (kellemetlen kérdés: mi lesz, ha ők is észreveszik?) A természetes műveltség e két vezető kutatója nemcsak azt ismerte föl, hogy nálunk egy teljesen eredeti, *máshonnan le nem vezethető* műveltséganyag található lappangó létalakban úgy, hogy ennek a közvélemény alig van tudatában, hanem azt is, hogy ez a szellemi örökség mérhetetlenül – megismétlem: összehasonlíthatatlanul – magasabb rendű bárminél, amivel a nyugat-európai, judeo-keresztény és görög-latin alapozottságú, tehát idegen eredetű, hivatalos tudomány, oktatás, tájékoztatás és politika bennünket – immár úgy 150 éve folyamatosan – kínálgat. De nem azért magasabb rendű, mert a magyar ember önmagában ilyen volna, hanem azért mert nem vesztette el kapcsolatát a természet mozgásaival, alapvetően a kozmoszra, az égre összpontosít, kereteit az Állatöv adja meg, a napról-napra változó fény mennyiség és az időnek emberben, természetben ezzel együtt változó minősége, tulajdonság-együttese. E műveltség minden mozdulásában és megnyilvánulásában az Isten-Mária-Jézus (Nap-Hold-csillag) hármasságra hangolódik akár népdalban, akár hímzett párnavégben, kazettás mennyezeten vagy regölésben fejeződik ki. És ez nem könyvbölcsesség (ma sem lehet könyvből megtanulni), mert ezt a műveltséget maga a nagy természet, maga a nagy Teremtő írta. Itt nem „lesüllyedt kultúrjavakról” van szó, mint a nyugat-európai nemzetek „népművészetében”, már ha egyáltalán van nekik olyan... Ennek a hagyománynak a szellemi szintje két-három fokozattal magasabbban van, mint mondjuk egy Schiller-darab vagy Beethoven-mű szintje – hogy az erkölcsi szintjéről ne is beszéljünk. És nemcsak magaslatai vannak, hanem egyetemes érvénye is, melyre múló divatok a legkevésbé sem hatnak. Mint ahogyan a Szent Korona érvényességén sem csorbít fikarcnyit sem az a körülmény, hogy 75 éve nincs királyunk. Ha a magyarság fölébred jelenlegi kábulatából, hetek-hónapok alatt birtokba fogja venni ezt a hatalmas szellemi örökséget. De nagyot néznek majd azok, akik érdekeltek je.lenlegi kába állapotunk fenntartásában, sőt annak hasznélvezői...

2. Másutt is intéznek kihívásokat a hivatalos tudomány felé, de nem kimondottan a népi műveltség és -művészet, hanem az ún. ezotéria, keleti gyógy módok és eszmerendszerek vagy a parajelenségek felől. Kétségtelen, hogy vannak közös pontok, hiszen e mozgalmak vagy irányzatok általában egy nagyon ősi és értékes, mondhatni nemzetek fölötti hagyományra hivatkoznak (sajnos gyakran csak hivatkoznak). Mégis ritkán fordul elő szorosabb és tartós kapcsolat e csoportosulások és hagyományőrző egyesületek vagy a szerves műveltség kutatói között. Ennek fő oka az, hogy az előbbieket szinte kizárólag nyugat vagy kelet felé tájékozódnak, a magyar néphagyományt ugyanúgy nem ismerik és nem értékelik,⁹ mint a hivatalos tudomány képviselői vagy az átlagember. A reiki-mester, az asztrológus, a természetgyógyász és -védő többnyire idegenül áll szemben

⁹ Sőt némelyik irányzat kifejezetten elutasítja, például az ún. „tradicionális iskola” vagy a rózsakeresztesek.

népművészetünkkel vagy népzeneünkkel, ha olykor-olykor tábortűz mellett elénekli az „Akácós utat”, ezzel – úgy véli – eleget tett a magyaros érületnek (tisztelet a kevés kivételnek). De hát egyénileg ők ezért ugyanúgy nem hibáztathatók, mint bárki más e hazában. – Nagy általánosságban ugyanez mondható a jobboldali (politikai) csoportosulásokról; a felszínből ítélve van valami közös, hiszen ők is magyarkodnak, mi is magyarkodunk, tehát magyarkodjunk együtt, de úgy látszik, magyarkodni többféleképpen lehet. Azok, akik számára magyarságuk vállalása abban merül ki, hogy félrészeg állapotban horthysta nótákat gajdolnak és szidják a baloldalt meg a liberálisokat, egy idő után rájönnek, hogy itt másról van szó, és szép lassan leválnak rólunk, ezzel mintegy elismerve azt, hogy őket is sikerrel vadították el saját hagyományuktól, a visszatérést pedig túlságosan munkaigényesnek és kockázatosnak ítélik – *valóban az*. Végül harmadjára: számomra is meglepő módon, de hasonló a helyzet az egyházakkal. A nyolcvanas években a szerves műveltség fent említett vezéralakjait többször vádolták „vallásos propagandával”, s jómagam – akkor még hitetlen emberként – a népművészeti alkotások szakrális üzenetét feltáró előadásaikból értettem meg, hogyan válik jelenvalóvá, hogyan működik világunkban a Teremtő. Újabban azonban egyházi támadások célpontjaivá váltak (elsősorban az állatövi keret mint minden természetes műveltség alapja okán – úgy látszik ez a legfájóbb pont), és tudok vallási közösségekről, akiket emiatt eltiltottak előadásaik látogatásától és könyveik olvasásától. Ugyanúgy, ahogy korábban a KISZ-tagságot óvták tőlük, és ahogyan ma óvják a néprajz meg művészet- és művelődéstörténész szakos hallgatókat – no meg az EU felé menetelőket. Az említett irányok mindegyikével megvannak tehát a közös pontok, de úgy tűnik, ez csak arra jó, hogy a szerves műveltséget össze lehessen mosni valamelyikükkel, a pillanatnyi politikai érdekeknek és céloknak megfelelően. A vallásos emberekkel el lehet hitetni, hogy az említett személyek és a körükbe tartozók mind pogányok, eretnekek és egyházellenesek, az ún. „korszerű tudomány” mindenhatóságában hívőkkel azt, hogy szélhámosok vagy örültek, és így tovább. Így lehet elodázni az érdemi párbeszédet – vajon meddig?¹⁰ Minthogy tudomány és egyház egyaránt egyetemesnek hirdeti magát, mindkettőnek egyformán kellemetlen lehet észrevenni azt, hogy a magyar (nép)hagyomány és nyelv egyedülálló módon őrzött meg egy nagyon magas szintű ősműveltséget, s általa a Teremtővel, világmindenséggel való közvetlen kapcsolatot. Végül mindezt nagyon jól kiegészíti a „Tanuljunk meg kicsik lenni!” végtelenül hamis, hazug és gyáva jelszava, a fennálló hatalom részéről meghirdetve.

3. Kikkel nincs közös pont? Elsősorban a hivatalos tudománnyal (meg az általa csaknem kizárólagos érvénnyel meghatározott oktatással), és a továbbiakban csak erről lesz szó. (Nagyon kevés a közös pont a politikai irányítással és a tömegtájékoztatással is, de ezzel külön dolgozatban kellene – és valaki másnak – foglalkozni.) Megkísérlem rangsorolni is az ide vezető okokat, bár ez elég nehéz.

¹⁰ Így odázták el pl. a debreceni DAB-székházban tartott finnugor „vitafórumon” is, ahol természetesen semmiféle vita nem volt, hiszen nemcsak a keményvonalas ellenfeleket felejtették el meghívni, hanem még a hivatalos tudományon belüli „szelíd” ellenzéket is.

Kezdjük azzal, amit nyugati tudománytörténészek is észrevettek¹¹: a tér és idő kérdése, annak idején az én számomra is ez okozta a legnagyobb megrázkódtatást. Szerintük a nagy torzítás a reneszánsz idején történik, amikor „fölfedezik” a látszólagos rövidülést, és elkezdik alkalmazni a festészetben. Ezzel az ábrázolás látványszerűvé válik, vagy inkább látványszerűvé süllyed, a korábbi magasabb szintű, tehát jelszerű ábrázolás helyett; ez a „jelszerűség” nyilvánul meg a fentebb elemzett MÉH szó egyalakúságában is, ezért nem képes kezelni azt a mai nyelvtudomány. Ezt a „fölfedezést” sikerül mindjárt „fejlődésnek” beállítani, és innentől kezdik lenézni az elődöket, az ókori magas műveltségeket, és természetesen a népművészetet, amiért nem a látványt ábrázolja (nyilván nem azt, hiszen tudja, hogy a jelszerűség megőrzése a legfontosabb), amiért „nem ismeri” a rövidülés törvényét. Ezzel a „fölfedezéssel” a tér – méghozzá a földi tér – válik meghatározóvá a művészetben az idővel szemben. (Már a görög művészet is befagy és látványszerűvé válik, de a torzítást a reneszánszban teljesítik be, és itt csinálnak hozzá világnézetet.) A korábbi mitikus téridőt kiszorítja a látványszerű tér, ez szervezi a cselekményt a körkörös (még pontosabban: csigavonalú) idő helyett, ami talán legerőteljesebben mint az Állatöv idő- és térbeli kerete jelenik meg népmeséinkben. Természetesen ezzel együtt a világ érzékelésének és ábrázolásának korábbi igen magas szellemi szintje is lesüllyed a jelszerűség és a téridő szintjéről az életképi jelenetek szintjére, s ez a süllyedés ma sem ért véget. Idővel a helyzet tovább romlik: megjelenik a fizika, majd az asztrofizika, melyek az időt egyenes vonalúvá teszik, és még viszonylagosabbá teszik a teret azzal, hogy leváltják a napközponthoz viszonyított világgépet (mintha csak úgy le lehetne váltani egy sokezer éves, kipróbált hagyományt). A napkelte és napnyugta fogalmak zárójelbe kerülnek, viszonylagossá válnak, mert ahogy a fejlett tudatú fizikus mondja: „ez kérem szépen mind érzékcsalódás, mert a külső megfigyelő számára a nap nem kél és nem nyugszik, hanem a Föld forog körülötte.” Tisztelettel, de nyomatékkal megkérdezem: az illető fizikus úr milyen gyakran szokta ilyen külső pontból figyelni a Földet? Mert velem még sohasem fordult elő. Ha neki ez olyan örülden fontos, akkor javasolnám, hogy költözzön ki arra a neki oly kedves „külső megfigyelési pontra”, és lehetőleg maradjon is ott – egy szál öltönyben úrhajó és védőöltözet nélkül. Minket meg hagyjon itt, majd csak elboldogulunk valahogy nélküle, a magunk elmaradott Föld-központhoz viszonyított szemléletével. Nevetséges és ostoba dolog többszázmilliónyi embert nemzedékeken át arra idomítani: képzeljék azt, hogy a jeges világúrból szemlélik földünket. Nagyon jellemző és általános jelenség, hogy szűk szaktudományos vagy műszaki szempontot emelnek egyetemes érvényre, teljesen jogtalanul, sőt arcátlanul. Az állatövi rendszert, mely kiteljesítené a földi megfigyelés és vonatkoztatás lehetőségeit, viszont kidobták a tantervből (illetve már be sem vették), amivel az embert gyakorlatilag kihajították a világűrbe, saját bolygóján gyökértelenné, ugyanakkor a végtelenségig irányíthatóvá és befolyásolhatóvá tették. Csak nem ez volt tényleg a cél? Elismerem, hogy bizonyos szűkebb érvényességű műszaki vagy kereskedelmi szempontokból célszerű lehet adott esetben egy ilyen külső pontot fölvenni; itt szokás az űrkutatást meg a

¹¹ Santillana–Dechend: *Hamlet malma*. Értekezés a mítoszokról és az idő szerkezetéről. Pontifex, Debrecen, 1995.

távközlési műholdakat emlegetni. Csakhogy az előbbi haszontalansága már bebizonyosodott, az utóbbi esetében pedig alighanem csupán az a cél, hogy a szellemileg és erkölcsileg rohamos mértékben leépülő amerikai társadalom szétesett „értékrendje” legyen óriási méretekben közpénzen hirdethető és sulykolható, meg esetleg hogy a Soros György és Bill Gates-féle kártevők mérhetetlen vagyona tovább növekedjen (hogy a mobiltelefon és a világháló közösség- és erkölcsromboló hatásáról ne is szóljunk). De mégha értelmes és hasznos műszaki-tudományos szempontokról van is szó, azok semmiképpen, semmilyen körülmények között sem lehetnek magasabbrendűek, mint a földi megfigyelő szempontjai és érdekei.

Egész hagyományos műveltségünk, a nagy ókori műveltségek, a világirodalom nagy elbeszélő költeményei, a szinte beláthatatlanul gazdag magyar népmesekincs mind erre épülnek, ebben a magas szintű téridő-keretben fogalmazódnak; hogy képzelettel egy szűkebb szaktudomány, hogy ezt mind joga van kigúnyolni, lesajnálni, kiiktatni vagy akár érvényességét korlátozni? Az embernek elemi joga van ahhoz, hogy saját téridejében, saját bolygóján, saját országában megtanuljon tájékozódni, otthon lenni, úrrá lenni, mégis megtagadják ezt tőle holmi nehezen bizonyítható, a gyakorlatban alig érvényesülő „tudományos” szempontokra hivatkozva (melyek mögött mindig álcázott anyagi és hatalmi érdekek húzódnak meg). Ha a homoszexuálisok jogait, az állatok jogait törvénybe lehet iktatni, akkor ezt a jogot miért nem? Alig akad egyetemista, aki tudná, hogy Karácsonykor mit ünneplünk Jézus születése kapcsán, pedig a FÉNY és FeNYŐ szavak összefüggése még az angolban is megvan: FiR és FiRe (mellesleg az oroszban és kínaiában is). Valójában ugyanaz a helyzet, mint fentebb *méh* szavunk kapcsán kimutattuk; ha a szellemi vezérlés leépül, a testi (fizikai) valóság szintje is előbb-utóbb súlyosan sérül; hallgatóim a téli napforduló szűkebb értelemben vett *asztrofizikai, csillagászati magyarázatát sem ismerik*, vagy képtelenek értelmezni, még a csillagászatból vizsgára kötelezett földrajz szakosok sem! Hogyan fogja akkor a megtestesülés, megváltás vagy az ingyen kegyelem jóval magasabb szintű kérdéskörét, ezek szöveges vagy képi ábrázolását népművészetünkben megérteni? Különösen a városi ember vesztette el támpontjait, leszámítva azt a töredéket, akik hagyományörző egyesületek tagjaiként vagy szentmisék látogatása révén nagyjából el tudják helyezni magukat az időben, akik reggel át tudják gondolni, hogy aznap a téridő melyik minősége fog megnyilvánulni a természetben és az emberekben, az állatövi jegytulajdonságok melyik együttesével kell az adott hónapban vagy héten számolni. Vendégek, idegenek lettünk saját téridőnkben, genetikai véletlenektől függő, hányódó jelenségek tulajdon bolygónkon, saját hazánkban, és ezért súlyos felelősség terheli a természettudományokat, de a mindenkorai politikai vezetést is, hiszen gondoljuk meg, micsoda hatalmas erkölcsi-szellemi erőket lehetne mozgósítani egyéneken és közösségeken, ha visszakapnák önbizalmukat, tájékozódó képességüket s ezzel erkölcsi tartásukat! Ha ez bekövetkezne, vajon hány napig maradhatnának meg itt a vérünket szívó multik, áruházláncok, bankok és egyéb gyanús szervezetek? Az eredetükben, módszereikben és céljaikban ma is nemzetidegen tudomány- és oktatásirányító intézmények és csoportok?

4. Természetesen nemcsak őket terheli felelősség. A saját otthonos téridőnkől tehát először nem is a fizikusok vetettek ki bennünket, hanem a művészek, vagy inkább – és ezzel picit továbblépünk – bizonyos művészetpártolók a reneszánsz idején. Pap Gábor művészettörténésszel *Ami élni segít* címen közölt beszélgetésből¹², és a már említett *Hamlet malmából* elég pontosan meg lehet tudni ennek történetét. Tehát még egyszer és rövidre fogva: a látszólagos térbeli rövidülés (aki csak idegen szóval ismeri: perspektíva) „fölfedezésével” váltás megy végbe, ettől fogva már nem a (mitikus) idő, hanem a (földi) tér szervezi a cselekményt, legyen szó akár festményről, akár szöveges műről. Olyan „művészetpártolókról” van szó, akik a mű üzeneteit csak látványszinten, csak életképi keretben képesek fölfogni (ezenkívül és e fölött még két szint van: a téridő és a képírási, lásd Pap 1993). Azóta is, ma is ezek a „művészetpártolók” irányítják a közművelődést, de a tudományt, oktatást és hírközlést is, ráerőltetve tömegekre a maguk látványszintre lesüllyedt világképét, holott az emberek többsége elvben ma is képes volna a két magasabb szinten történő értelmezésre is – ha van mit értelmezni e szinteken, márpedig saját hagyományunkban bőven van. Mai utódaik egy része legalábbis a tömegtájékoztatóban, a hírközlő szerveknél található¹³ meg; ilyen „műpártolónak” tekintem azt a műsorvezetőt vagy szerkesztőt, akinek a magyar közélet kérdéseivel foglalkozó több órás mindennapi műsorában még véletlenül sem hallunk magyar népdalt, de ha hébe-hóba előkerül mondjuk spanyol vagy cigány vonatkozású riport, akkor viszont „természetesen” spanyol vagy cigány népzene következik. De idetartozik az az énektanár is, aki óráján tanítványaival a Hupikék törpikék című rajzfilm dalait énekeltette, Kodály és Bartók országában, a két zenei lángelme nagyobb dicsőségére. A szerencsétlen akadémikusra gondolok, aki magyar népzene hallva, hangot adott azon félelmének, hogy most menni kell ganét hányni a disznóólból. A magyar népzene és általában a néphagyomány nyílt gúnyolásának nap mint nap ismétlődő eseteivel nem is foglalkozunk; elkövetőik közönséges bűnözők, akik ideiglenesen, megfelelő törvények hiányában megúszhatják a dolgot. Mikor ismerjük föl, hogy a magyar népzene nem egy a műfajok közül, hanem a zenei műfajok teljessége – vagy másként a kozmikus lét megzenésítése; netán úgy véljük, hogy Bartók és Kodály azért mentek el gyűjteni, hogy műfajt váltsanak – talán mert elfogyott a zenei ihletük? Nem; éppen azért mentek el, mert fölfedezték a teljességet – a világegyetem, a Teremtő rendjét egészében képletezni képes teljességet – a magyar zenei hagyományban. És ettől kezdve ez a hagyomány vált meghatározóvá életművükben. Mozart, Beethoven, Verdi stb. ehhez a teljességhez semmit nem tud hozzátenni (ugyan mit lehetne hozzátenni a teljességhez?), legföljebb annak egy-egy részletét másként fejt ki, többnyire túlrészletezve-egyénytve (vagy az ellenkező végletbe esvén: túl elvontan), és eredendő jelszerűségét gyakran látványszintre süllyesztve. A részletek kifejtésében viszont tökélyre juthat az indogermán, olyan tökélyre, melyre mi magyarok sohasem. A „részlegesség

12 Nemcsak a Zöldövezet című folyóiratban, hanem a Világhálón is olvasható, a Napút honlapon.

13 Ismerem a *média* kifejezést, sőt jelentésével is tisztában vagyok, mégsem óhajtom használni ezt az ostoba újmagyar szót.

tökélyét” kéri rajtunk számon állandóan, és ültetnek minket a számárpadba, mert nem tudjuk azt megtanulni, nem tudjuk teljesséigényünket föladni.

4. A következő tétel röviden az esztelenül eltúlzott tapasztalatiságban foglalható össze. Az Újszövetségben erre Tamás apostol alakja figyelmeztet. Jellemzi az igazság semmibe vétele, viszonylagossá tétele sőt kigúnyolása, ezzel szemben a bizonyíthatóság olyan mérvű eltúlzása, mely már önmaga gúnyképévé fajul (ennek szomorú eseteit láthatjuk nap mint nap pl. bírósági tárgyalásokon is). Az itt felsorolt tételek természetesen szorosan összefüggenek, hiszen a térdejéből (s ezzel Isten igazságából) erőszakosan kitaszított ember – érvényes szellemi fogódzók híján – kénytelen a kézzelfogható, testi-anyagi jellegű bizonyítékokkal beérni, ezek szintjére alásülyedni. Tehát nem önmagában a tapasztalat fogalmával van baj, hanem a tapasztalással, a kézzelfoghatósággal mint fő ismérvel. A fentebb említett ezoterikus, stb. tanok részben éppen a tapasztalásnak ezt az érzékfeletti szintjét igyekeznek ismertetni és fenntartani, a hivatalos tudomány azonban ellenáll, kockáztatva azt, hogy a jövő túllép rajta. Ezek létező képességek, melyek elvben minden emberben ott lappanganak, hiába akarja a kötelező iskolai oktatás és a tudomány kiirtani belőlünk, illetve nem létezőnek, „bizonyíthatatlannak” feltüntetni.

5. A tyúk vagy a tojás elsőbbségének kérdése merül föl a következő tétel kapcsán: vajon a fentiek eredményeként fordult el az ember és a tudomány Istentől, vagy fordítva történt a dolog? Nagyot csalódtak, akik azt hitték, hogy e tekintetben különbség van Nyugat- és Kelet-Európa között. A rendszerváltás után derült ki, hogy míg mi kényszer hatására hanyagoltuk el a vallást és lettünk istentagadók, amott ezt önként és büszkén tették meg, és megpróbálják „felszabadulásnak” beállítani (kár, hogy ott nem tapasztalták meg, mit jelent az, ha egy népet az Arany Horda, Savoyai Jenő vagy a Vörös Hadsereg „fölszabadít”). A tudomány elvilágiasodott, ezt megint csak torz módon valamiféle emelkedésként, korszerűsödésként szeretné megélni, és az még talán a kisebbik baj, hogy a mára nézve nem ismeri el termelési mód, életvitel, művelődés stb. alapvetően szellemi meghatározottságát, hanem a múlt vizsgálatában is rögeszmésen keresi és véli megtalálni – valamiféle levitézlett marxista módjára – az anyag- vagy haszonelvűséget, és nagy diadalt érez, ha föllelni véli valamely szellemi-vallási folyamat mélyén az anyagi érdekeltséget. A nyelvészetben különösen nagy szerencsétlenség, hogy még a (nagyon kevés) hívő nyelvész is elnézően mosolyog, ha János evangéliumának elejét hallja: „Kezdetben vala az ige...” Nem érzi, hogy ő ebben mint szakember érintett lenne. „Kérem szépen, ezek a régies megfogalmazások képletesen értendők” – magyarázná buzgón. (Nagy meglepetés fogja érni, amikor egy szép napon még az ő számára is kiderül: *nem* képletesen értendők.) Tehát Istenben hisz (amennyiben még hitnek nevezhető az ilyen megszorításokkal és korlátozásokkal nyomorított, a szakma, a munka világán kívülre parancsolt „hit”), de nyelvészként nem következik számára az, hogy akkor vizsgálja is meg a teremtő ige működését; élesen elválasztja magában (elválasztják benne) a hívőt és a szakembert; csoda-e, ha mindkettő csorbul, méghozzá egyformán súlyosan? Ez inkább szükségszerű. Az, hogy nyelv, hit és valóság

eredendően egymást képletezhetik – vagyis a nyelvből visszaolvasható a valóság, még hozzá nemcsak a mindennapi tapasztalás szintjén, hanem az ún. „transzcendens” szinteken is – a világon sehol sem „kutatási téma”, és nem lehet vele pályázni mondjuk a Soros Alapítványhoz vagy bármely akadémiához. Talán csak nem azért van így, mert több nagy, vagy magát nagyinak hirdető nyelv és műveltség számára siralmas eredménnyel zárulna egy efféle kutatás, összehasonlító vizsgálat? És minthogy az egyházat meg a nyelv ügyei nem érdeklik (úgy hisszük, nyomós oka van rá), a teremtő ige kérdése kiszorul a peremvidékre, pontosan oda, ahol a szerves műveltség képviselői tanyáznak (nem jó szántukból, de alighanem ez – ma még – így van jól). Ezen az úton haladva, szükségszerűen jutunk el a mához, amikor a nyugat-európai nemzetek egymással versengve tagadják meg keresztény gyökereiket, amikor az egykor mélyen vallásos Franciaország odáig süllyed, hogy elhatárolja magát Jézustól – betiltja a kereszt viselését. Iszlám terroristáktól retteg a nyugati „civilizáció” (mert kultúráról már rég nem beszélhetünk), holott ő az igazán veszedelmes terrorista, hiszen tudatosan aláaknázza saját múltját, hitét, hagyományait, és most már gyors egymásutánban robbantja föl aknáit.

6. Fentiek következtében a mai ember (vagy inkább az, ami benne az emberből még megmaradt) éles választóvonalat húz Föld és Ég közé, a csillagos égbolt értelmetlen irkafirkává válik számára, melybe – szerinte – csak nagy (és általában még hozzáteszik: gyermeket, holott épp a „korszerű” tudomány szenved igen súlyos és talán gyógyíthatatlan infantilizmusban) képzelőerővel és sok ráérő idővel rendelkező, tudatlan őseink láttak bele mindenféle alakzatot, melyek csak együgyű mesékként értelmezendők. Sajnos ezt a felfogást az egyház is átvette, hiába szól a Szentírás „jelekről az égen” – úgy látszik, „haladni kell a korral”, e ponton elfogadta a „tudományos” nézetet (igaz, megkérte az árát). Miért haladás és fejlődés az, ha értelmetlennek, véletlenszerűnek, zűrzavarosnak nyilvánítunk valamit, ami korábban értelmezhető volt, és egy felsőbb szellemi erő megnyilvánulásának volt tekinthető¹⁴? Aki az égen nem képes fölismerni Isten keze nyomát – üres díszletnek tartva mindazt, ami ott megjelenik – az a földön sem fogja tudni és viszont (mert működnek a párhuzamok és analógiák, lásd alább): kitörli a Teremtő kézjegyet, belerondít a tájba (ennek iskolapéldája az Újvilág „meghódítása”, de sajnos a Tisza „szabályozása” is), gazdasági, ipari érdekekre és egyéb számárságokra hivatkozva. Élet- és működésképtelenné teszi a tájat, és amikor ennek szükségszerű következményeként (és nem bosszúból) jönnek a természeti csapások, elkeseredetten okolja a „természet vak erőit”, amelyekkel ő harcban áll, s amelyeket ő „természetesen” (vagy inkább természetellenesen) móresre fog tanítani az ő „korszerű tudományos és műszaki eszközeivel”, és le fog győzni, ahogyan az orvostudomány is „legyőzi a betegségeket”; kár, hogy ezekbe a fényes győzelmekbe szép lassan belepusztulunk. Vagy pedig fölháborodva kérdezi: hogy engedheti meg ezt Isten? (mármint az az Isten, akit előzőleg éppen ő kitiltott-kitörölt a földi és égi tájból; valóban az Ő végtelen szeretetét mutatja, hogy még ekkora arcátlanságon sem háborodik föl – csak távol marad). Ugyanezt a kérdést teszi föl, amikor összeomlanak – fenyegető ujjakként az égre meredő – pokoli tornyai, melyekből

¹⁴ Ez természetesen kiterjesztendő az időjárásra és sok más területre.

irányítani szeretne volna a már amúgy is tévútra vezetett világot – vagy lehet, hogy mégsem sikerül mindenkét tévútra vezetni?

7. Hosszú történelmi korszakokon át tart ez a süllyedés, a kiszakadás Isten igazságából. Már az asszíroknál, sőt suméereknél megkezdődik a látványszintre, az életképiségre való süllyedés, és nemcsak a művészetben. Az ógörög műveltség jelentős állomást képvisel ebben a süllyedésben, vele győz igazából a látványszintű ábrázolás, a jelszerűség helyett a valóság fényképszerű „hitelességgel” történő megörökítése. A XIX. századi „hozzájárulást” ehhez Marx és Darwin képviselték, amennyiben mindketten az emberben valami ténylegesen meglévő dolgot nagyítottak fel, túloztak el határtalanul: Marx a gazdasági-anyagi érdekeltséget, Darwin pedig az állati oldalunkat. Ezért mondják a *Hamlet malma* szerzői, hogy Darwinnal a Halak világhónapjából a Vízöntő felé haladó emberiség megtalálta a neki való totemállatot: a majmot, lévén ez az állat a Vízöntő keleti megfelelője az Állatövben (a nagyévben mostanában időszzerű átlépésünk a Halak világhónapból a Vízöntőbe). A szintén Vízöntőre jellemző eltömegesedéssel együtt tűnik el az eredetiség is, olyan gyorsan, hogy már egy nemzedék életén belül is jól érzékelhető a minőségi romlás. Szaknyelvet tanítok egyetemen, és a tanításra kiválasztott szövegek összevetése során látom, hogy a hatvanas-hetvenes években még merik vállalni magukat, sajátos, egyéni hangjukat a szerzők, aztán valami elromlik, a nyolcvanas évektől kezdve már alig találok tanítható (azaz nyelvi-stilisztikai szempontból mintának tekinthető) szöveget, mindent elönt a fűrészpör ízű unalom, a szürkesség, az eltömegesedés, a minőségi színvonal egyre gyorsuló zuhanása.

8. Eléggé jól ismert ellentét áll fenn a „korszerű tudomány” állítólagos racionalizmusa és a régi nagy műveltségek, néphagyomány látásmódja, világképe között. Éles szemre valló fölismerést hasznosítunk¹⁵, amikor e szembenállást az analóg és digitális világkép ellentétéként írjuk le. Az előbbit nevezhetjük még rokonítónak, függőlegesnek, idegen szóval pedig komplementernek, melyben a világmagyarázat hasonlatokra és párhuzamokra épül, illetve ezek fölismerésében áll, az utóbbi pedig az arisztotelészi logikán, a harmadik kizárásának törvényén alapul. Az előbbit – csillagos eget szinte már sohasem látó „tudósaink” – előszeretettel minősítik prelogikusnak, gyermetegnek, konkrétanak, és egyéb számukra kedves jelzőkkel illetik, holott ez a magasabb szintű, csak ez ad teljességet, s mintegy részhalmozéként tartalmazza (jó esetben) az utóbbit, s amelyből szemlélve az utóbbi értelmezhető – de fordítva nem. Természetesen a racionalizmus elutasítása részünkről nem a józan ész vagy az értelem elutasítását jelenti; viszont valóban elutasítjuk azt a tételt, hogy a világ pusztán értelem által megismerhető (vagy akár élhető) lenne, azt pedig különösen, hogy az értelmi megismerés azonos lenne az ógörög bölcselőktől kitalált formál logika mint kizárólagos alap vagy keret működtetésével. Nyelvészként pedig a XX. századi nyelvtudomány legnagyobb kudarcának, és végzetes félresiklásnak tartjuk a logikai-matematikai-számítógépes modellek (elsősorban a Chomsky-féle igen erőszakosan terjesztett, velejéig torz generatív-transzformációs nyelvtan) feltalálását és emberi nyelvekre való alkalmazását. Különösen alkalmazhatatlannak tartjuk olyan nyelvre mint a magyar,

¹⁵ Berényi 2002.

mely szabad szórendű, alaktanában ragozó, mondatfűzésében alapvetően mellérendelő, szókincsében pedig a (mitikus) valóságot a szavak hasonló mássalhangzó vázával, szócsaládok és hangrendi párok alkotásával képletezni tudó, rokonító szerves jelrendszer. Tehát egyáltalán nem a valóság működik „racionálisztikus” alapokon, hanem az indogermán elme, márpedig ilyen alapon a valóságról csak felszínes (általában „gyakorlatinak” nevezett) ismereteket lehet szerezni. Természetesen ilyen alapokról gyógyítani sem lehet, ezért siklanak ki rendre az ún. környezetvédő mozgalmak, melyek ugyanolyan digitális módon működnek, ugyanazokat a formál logikai, racionalisztikus elveket alkalmazzák, melyekkel sikerült szétrombolni természetes életrendünket és világgépünket (itt nem működik a „kutyaharapást szőrével” elv, ez ugyanis rokonító [analóg] elv, a rombolás pedig „digitális” módon történt, s a digitális módon végzett gyógyítás valószínűleg tovább rontja a helyzetet). Nem csoda, hogy itt is átvette már az uralmat a piac, megjelentek a „környezetvédő iparágak” (alighanem a nagy környezetszennyezők uralta piacról kiszorult cégek), melyek – a divatot kihasználva és tovább gerjesztve – igen ügyesen rejtik hangzatos jelszavak mögé nyereségérdekeltségüket; nagyon hasonló a helyzet olyan, szintén gyanúsán hamar divattá vált területeken mint állatvédelem, kisebbségek és fogyatékosok védelme stb. (hogy a gyermekek és nők „jogairól” ne is beszéljünk) – ahol hatalmas nyereségeket söpörnek be egyes cégek az emberekben meglévő részvételre hivatkozva, és azt kihasználva. Ugyanez áll – a szükséges változtatásokkal – az ún. „egészséges táplálkozás” néven, szinte már Göbbels-i vagy Zsdánov-i méretekből és erőszakossággal, de valószínűleg alantas anyagi-hatalmi érdekekből máig folytatott világnézeti hadjáratra, melynek eredményeként sikerült majdnem kiirtani a mangalicát, pedig ez fogja – a szürke marhával és sok más Kárpát-medencei értékkel együtt – megmenteni Európát az éhhaláltól és a betegségektől (érdemes figyelni arra, mely ételekről akarják egyes körök folyton lebeszélni a magyarságot). Ahol a többség erkölcsi-szellemi és nemzettudata ép, megvan önigazgató-tájékozódó képessége, ott soha nem kellett, és ma sem kellene külön feladatként „védeni” a természetet, az állatokat, a többség egészségét, bármiféle kisebbséget vagy a testi-szellemi fogyatkozással élőket.

9. Miután a természeti környezetet, az igazi (elsőrendű) valóságot gyakorlatilag már tönkretette, megújítani nem kívánja, de nem is tudná (azzal, hogy a Kárpát-medencéből az egész megújulhat, nem számol, de nem is ez a dolga), az indogermán „műveltség” és a „korszerű tudomány” legújabbán megkínál bennünket az ún. „virtuális (azaz másodrendű) valósággal”, vagyis a számítógéppel¹⁶, mobil telefontal, és az általuk alkotott hálózattal¹⁷. Kevesen érzékelik, mennyire ingatag és sérülékeny ez az egész digitalizált, világhálós rendszer, hogy bármikor összeomolhat – az ugyancsak virtuálissá vált, mesterségesen felduzzasztott pénzvilággal együtt. Addig azonban elképzelhetetlen

¹⁶ Mellesleg ez is magyar találmány, mégpedig Neumann Jánosé, csak a számítógépes szakemberek erről újabban már nem tanulnak (nálunk sem), csak Neumannnál még egyenlő esélyt kap a digitális és az analóg elv a számítógép felépítésében.

¹⁷ Ebbe beleértendő az „ügynökhálózat” kifejezés is, hiszen e rendszerek egyik fő célja megfigyelés, lehallgatás. Idetartozik az ún. ügynökkormányok kérdésköre is.

mértékű anyagi hasznot harácsolnak össze maguknak a Bill Gates-féle kártevők és rablóbandáik, miközben elhitetik velünk (sajnálatos módon a politikusok nagyobb részének és a hírközlő szervezeteknek a közreműködésével), hogy ezáltal az „állandóan és rohamosan fejlődő tudomány és technika” áldásaiból részesítenek bennünket. Ez a XX. század igazi nagy hazugsága, nem a Rákosi- meg Sztálin-féle ötéves tervek. Ezzel nem állítom a Világháló vagy a számítógép teljes haszontalanságát, hiszen valamiféle haszna természetesen van az efféle műszaki találmányoknak, tehát a távbeszélőnek, képfeltevőnek vagy gépkocsinak is. Azt viszont velem együtt igen kevesen hiszik, hogy ezektől lesz az ember boldog, egészséges, vagy ezek révén állítható vissza ember és természet összhangja, aminél fontosabb dolog viszont aligha van ma Földünkön, akár belátják ezt a George Bush-féle félmajmok, akár nem.

10. Hol is tartunk az indogermán nyelvek és műveltségek részben hozzánk is begyűrűző (hiány)betegségeinek felsorolásában? Földhöz ragadt tapasztalatiság és anyagelvűség, (gyengébbek kedvéért, vagyis akik már nem értik, nem akarják érteni a magyar szót: empirizmus és materializmus), mely a szellem-lélek-test hármasság szétesése (illetve a szellem mint vezérlő elv elvesztése) miatt következik be; szélsőséges, gyakran önmaga gúnyképévé fajuló történetiség (azaz historizmus), melyet a jóval összetettebb és magasabb szintű mesei (mitikus) időből való kiesés okoz; a kényszeresen egyenes vonalú (lineáris) gondolkodás, korlátolt időben és lehatárolt térben való tengődés, a harmadik kizárásán alapuló formál logikai (*tertium non datur*) megközelítés, vagyis az átfedések, átmenetek föl (és el) nem ismerése, a valóságnak csak állapotszerűségét látó, folyamatszerűségét megragadni képtelen gondolkodás, alárendelő, birtokló, elszigetelő-lehatároló-befagyasztó viszonyulás mindenhez, ami az én-en kívül esik, a végtelenségre torzult tapasztalatiság (csupán látszólagos) ellentétéként megjelenő elvont, és az általánostól az egyes felé vezető gondolkodási mód (absztrakció és dedukció), melynek vélt magasából sajnálják le a valóságot közvetlenül megidéző, szemléletes magyar észjárást; már-már beteges lenézése mindannak, ami a néphagyományhoz tartozik, vagy közvetlenül a természethez köt, döntően városi – azaz élősdizsaroló-kizsákmányoló-fogyasztó – életmód, a népi műveltség eredetiségének, önállóságának, értékeinek és egyetemes jellegének elutasítása, s beteges ragaszkodás minden művihez és mesterségeshez, melynek szélsőséges példája a televízió és a „virtuális valóság”, melyet szintén a Göbbels-i/Zsdánov-i propagandagépezet módszereivel és hatékonyságával terjesztenek és sulykolnak; a valóság kizárólagos mennyiségi szemlélete és a minőség iránti érzéketlenség; a hit kiiktatása a megismerésből, a természetnek és más észjárású-világnézetű népeknek pusztítása, maga alá gyűrése és meddővé tétele, összpontosítás a haszonra, megtérülésre és teljesítményre s ezek érdekében mások legázolására. (A jegyzék ezzel még nem zárható le.) És mindennek eredményeképpen egy igen magas szintű, rokonító-mellérendelő elven működő tudásnak, világképnek a kiszorítása, folyamatos és rendszeres lejáratása, kigúnyolása. De ezzel az írással nem az a célom, hogy ezt a kiszorítást megbosszulandó, most javaslom az indogermán műveltség kiiktatását a magyar köztudatból. Minthogy a magyar hagyomány teljességre-szervességre épül, nyilvánvalóan részként (de nem

meghatározó részként!) eleve tartalmazza mindazt, amit a szervességről-teljességről lemondó, s abból végérvényesen kiesett indogermán műveltség egyáltalán föl tud kínálni; ebből a szempontból egyszerűen nevetséges arról beszélni, hogy magyar hagyományunk kiszorítja-e a másikat. Arról viszont nagyon komolyan kell beszélni, hogy legalább 150 éve a rész mindent megtesz azért, hogy kiszorítsa az egészet (a héj azért, hogy kiszorítsa a magot – Pap Gábor); sajnos „öröklött” hajlama van rá, és ezt mi folyton elfelejtjük.

Hogyan nyilvánul meg ez a kiszorítás az oktatásban? Személyes tapasztalataim alapján fogalmazom ilyen élesre a kérdést: hogyan lehetnek valakik olyan arcátlanok, hogy tanulni vágyó emberek előtt mindenféle indoklás és magyarázat nélkül, vagy nevetséges indokokkal csakúgy eldugnak igen magas színvonalú és minőségű, de mennyiségileg is jelentős tudásanyagot, amilyen a magyar népi műveltség? Hogyan engedhetjük ezt meg nekik? Itt nem lehet szó semmiféle feledékenységről vagy hanyagságról, csakis rosszindulatú, egész embercsoportok illetve intézmények¹⁸ tudatos, hosszú időn át tervezett és gondosan végrehajtott műveletsorozatáról. Az emberi tisztesség megkövetelné, hogy a tanulóként, ifjú korunkban képet kapjunk mindkét tudásféleségről, hogy választhassunk közöttük, de ennek lehetőségét sem kapjuk meg, mert tudatunkat oly mértékig torzítják, hogy az általam rokonítónak (s Berényitől analógnak) nevezett tudásféleségről kizárólag sunyi módon leértékelő, gunyoros, nevetségességbe hajló képet kapunk – vagy semmilyen. Meglehet, attól félnek, hogy ha a két tudásféleség azonos esélyt kap a bemutatkozáshoz, nem lehet kérdéses, melyiket fogja választani a tanulóifjúság, ugyanis akkora köztük a minőségi különbség. A szó szoros értelmében minőségi, hiszen a (ma kizárólagos érvennyel terjesztett) indogermán-szemita eredetű „digitális” tudásnem csak mennyiségileg, formálisan bővíthető, a valóság (a természet) minőségi jellemzésére alkalmatlan – lásd számítógépek, illetve az ún. „tudástársadalomnak” elnevezett – valójában a tudást tovább digitalizáló, azaz még alacsonyabb szintre süllyesztő – sületlenség. A valóságnak a mindennapi tapasztalatot meghaladó szintjein pedig teljességgel használhatatlan ez a tudásfajta, mivel ott már csak tiszta minőségek vannak. Ezért van, hogy e szintekre még csak utalás sem történik középiskolás tankönyveinkben, pl. a bolygóminőségek hetessége, az állatöv tizenkettése, vagy akár a szellem-lélek-test és még sok egyéb ezzel párhuzamos hármasság, a nappal-éjszaka, férfi-nő stb. kettőssége. Viszont a tudóskáink által prelogikusnak, gyermetegnek, primitívnek minősített „rokonító” tudásféleség (vagyis a természetes műveltség) kimondottan a minőségre van kihegyezve, benne a mennyiségileg elkülöníthető tudáselemek is minőségileg értékelődnek – egyfajta sajátos hologram részeként, ahol is bármely kicsiny szelet vagy morzsa képes az egészet megidézni. Erre példa lehet szinte bármely népművészeti alkotás (pl. a híres szarvasos korondi tányér, de kazettás mennyezeteink képanyagának jó része is), népmeserészlet vagy népdal, régies népi

¹⁸ Sajnálattal ugyan, de ki kell mondanom: ilyen intézmény a Magyar Tudományos Akadémia. Nem ilyenek indult – Széchenyi talán nem ilyenek szánta, de a Hunsdorfer-féle rablóbanda ilyené tette, s ebbeli állapotában befagyasztotta.

ima, népszokás (betlehemi játék stb.), vagy akár nyelvünk valamelyik szóbokra.¹⁹ Aki pedig egyszer ízt kapott az egészből, azt többé már nem lehet digitalizált részlettudással (tantárgyaknak meg „információs társadalomnak” nevezett maszlaggal) kábítani²⁰. Ezért kell olyan gondosan ügyelni arra, hogy a fiatalság számára meg se jelenjen választható tudásnemenként. Ha megjelenne, akkor bizony meg lennének számlálva akadémiánk napjai... – Az ún. tudástársadalom nem pusztán sületlenség, annál sokkal rosszabb. Elsősorban azért, mert az érdemi megoldások keresése helyett ez valójában menekülés előre. Minthogy a természetet elpusztítottuk, vagy legalábbis visszavonhatatlanul elpusztítottunk tételezik a „tudástársadalom” hirdetői, az embernek a természethez, a teremtő rendhez való visszaillesztésével nem is próbálkoznak (erről a rendről kétségbeesetten keveset tudnak, és többet nem is akarnak tudni). Ehelyett nyakon öntenek egy látszatvalósággal (angolul *virtual reality*), szinte azt mondván, hogy „nem kell, nem érdemes kimenni a természetbe, az erdőbe, hiszen – ha még egyáltalán van ilyen – ott csak kullancs van, parlagfű meg szúnyog, pocsolyák meg mindenféle szagok meg bogarak, pfuj!” Inkább ülünk le a számítógép elé, és élvezzük, ahogyan árad fejünkbe a sok vizuális élmény meg a tudás – már amit ők tudásnak neveznek. Másodsorban azért, mert ők is az akadémikus eljárást követik, amikor indogermán mintákat akarnak alkalmazni magyar hagyományra és műveltségi anyagra, legyen szó akár paraszti gazdálkodásról, akár néphagyományról. Olyan kaptafákat kívánnak nálunk alkalmazni, melyeket angolszászok dolgoztak ki pl. hindu vagy közép-amerikai gazdálkodás (angolul *indigenous farming*) fenntartására, ami teljes képtelenség. Nálunk minta csak az önellátó, mérget nem alkalmazó és szemetet nem termelő magyar paraszti (és az ártéri) gazdálkodás lehet – egyszerűen azért, mert nem lesz más minta, amihez visszatérhetünk a globalizált gazdaság szükségszerű összeomlása után²¹ (az EU vezetői éppen ezt a gazdálkodást akarják felszámolni, ami jellegzetesen nyugat-európai öngyilkos viselkedés).

Hogy példát mondjunk a száműzött (mert teljességet nyújtó és ezzel bizonyos körök érdekeit sértő) tudásra: a környezetünkben lépten-nyomon tapasztalható „marsikus” tulajdonságoknak az „asztrofizikai” (vagyis az anyagi valóságban vett) megfelelője a Mars bolygó (népi neve Vérszeműcsillag), melyet a csillagos ég adott pontján meg is figyelhetünk. De ha esetleg „odamegyünk” (pontosabban: valami módon elhitetjük magunkkal, hogy „el tudunk oda menni,” sőt hogy már „odamentünk”, gépeink segítségével „odajutottunk”, vagyis „leszálltunk ott”), ezekből a tulajdonságokból semmit vagy igen keveset fogunk „megtapasztalni”, azok ugyanis CSAK a Földről nézve alkotnak rendszert (az ún. hétbolygó rendszert, mely egyébként teljes értelmét csak az Állatöv tizenkettes rendszerével együtt kapja meg), tehát „máshonnan” nem is igen érdemes megfigyelni, sőt szerintem nem is

¹⁹ Lásd például Végvári 2002.

²⁰ Ezzel nem az erdélyi templomok mennyezetfestményeinek számítógépen való tárolása ellen tiltakozom, csak arra szeretném fölhívni a figyelmet, hogy a számítógép és a világháló digitalizálja részint a tudást, és teljesen a tudáshoz való viszonyt illetve az ismeretekhez való hozzájutás módját, ahogy annak idején az írás leválása a képirásról, majd a könyvnyomtatás linearizálta és formalizálta a tudást és a hozzá való viszonyt. Amely tudásféleség nem digitalizálható, az a peremvidékre fog szorulni vagy el fog tűnni.

²¹ Itt Tókéczki, Csáth és mások érvelésére gondolok.

lehet. Természetesen (asztro)fizikailag-műszakilag megvan a lehetőségünk arra, hogy elhitesse magunkkal: „elutaztunk” oda, vagy hogy máshonnan (a Földön kívül eső pontból) is megfigyelhettük a bolygót. Lehetséges olyan gépeket építeni, melyek adott (valakiknek politikailag is nagyon kedvező) pillanatban visszajelzik nekünk, hogy az általunk küldött rakéta vagy űrhajó „oda megérkezett,” sőt azt is, hogy mi oda „leszálltunk” és ott „helyszíni megfigyeléseket végzünk” (nyilván a holdra szállás is így történt). És mi úgy vagyunk idomítva, hogy az efféle visszajelzések láttán viharos tapsba törjünk ki, és ódákat zengjünk a „korszerű tudomány” újabb diadaláról (éljen Micsurin és Lepasinszkaja, meg mai angolszász utódaik, magukat tudósoknak nevező génmanipulátorok, az ember öröklési állományába kontár módon belepiszkáló felcserek).²² Nyilvánvaló, hogy legjobb esetben is ilyen módszerekkel csak mennyiségi ismeretekhez lehet jutni, melyeket az indogermánok bizonyosan további földi vagy „világűrbeli” gyarmatosításra fognak fölhasználni.

A fentebb vázlatosan bemutatott egész-tudásban, ennek keretén belül természetes helyet kapnak a rész szerinti ismeretek is. Széles körben elterjedt (pontosabban: rosszindulatúan és tudatosan terjesztett) vélekedés szerint például a régi ember nem tudta, hogy a Föld egy bolygó, hogy gömbalakú és a Nap körül kering. Népmesékből bizonyítható, hogy mindezt nagyon pontosan tudta, csak nem értékelte túl sokra az efféle tudást. Ez eléggé alacsony szintű csillagászati, asztrofizikai tudás, a világ legszó – anyagi, testi szintjéhez tartozó ismeret, szűk szakmai kérdés, a külső megfigyelő szempontja, melyre természetesen adott esetben (nem túl gyakran) szükség lehet. Az állatövi keretből jól ismert, a Szűz jegyhez köthető tulajdonságcsoporthoz tartozó oldalát képviselő, daraboló-szeletelő (analizáló és digitalizáló) ismeret (népmeséink boszorkánya), mely csak részként – és még csak nem is meghatározó részként! – lehet csak jelen a teljességben. Az egyes tudományterületek nem a világ rendjét tárják föl, hanem jórészt értéktelen tényanyagot halmoznak fel minden határon túl, kizárólag mennyiségi ismérvek alapján, továbbá szűk szakmai szempontjaikat érvényesítik – jó indogermán módon – lehetőleg egymás (meg az egész emberiség) rovására. Nem az egyes fizikai, földrajzi, orvostudományi, műszaki, nyelvtörténeti stb. tényeket vonjuk kétségbe, csak azt állítjuk, hogy ezeknek csupán szűk szakmai érvényük van, amelyre nem lehet – nem volna szabad – világképet építeni. Világképet csak a bennünk élő, magunkkal hozott ősképekre, és a világban érvényesülő teremtő rend felismerésére, vagyis hitre lehet építeni – mégpedig e kettő egységére (és nem szétválasztására), melyet igen magas szinten ötvöz, egyesít a magyar néphagyomány. Ettől ma nagyon messze vagyunk, de a helyzet nem reménytelen. Hazánknak mélyen hívő vezetőkre, ilyen emberekből álló kormányra van szüksége, és nem istentagadókra; pályázatokat kell kiírni a hitélet jelentős növelésére. Bár az egyház is téved abban, hogy kirekeszti a csillagmesei (asztrálmítológiai) keretben nyilvánuló néphagyományt és -

²² Ugyanekkora tapsviharba kell majd kitörnünk, amikor bemutatják a világnak az első klónozással előállított szerencsétlen emberi korcsokat (egyesek szerint „transzhumán tökélyeket”) – ha egyáltalán bemutatják, hiszen könnyen meglehet, hogy bemutatás nélkül szép csendben bevetik ellenünk a hírközlő szervezetekben, a politikában és a nemzetközi (állam)terrorizmusban (sőt lehet, hogy már be is vetették ezeket az időtlenekeket-idétlenekeket).

művészetet/-költészetet – holott az nem rekeszti ki őt – mégis a keresztények nemrégiben javasolt irtása és a kereszt viselésének betiltása helyett inkább számuk nagymértékű növelésére kell törekedni, az iskolákban kötelezővé kell tenni a hittan oktatását, vagy legalábbis az alóla való fölmentést kelljen kérvényezni, nem pedig a részvételt.

Húsz évvel ezelőtt saját nyelvének értékeit nem ismerő, attól és magasrendű néphagyományától, műveltségétől elvadított – helyette digitális jellegű indogermán maszlaggal teletömött agyú – nyelvszakos tanárként, vagyis igen-igen rossz alaphelyzetből indultam el anyanyelvem, szellemi örökségem felé, de nagy szerencsével és kiváló mesterek irányításával. Ma már csodálkozva kérdezem, többek között: miért nincs helye közgondolkodásunkban, közoktatásunkban például Karácsony Sándor lángeszű fölismeréseinek a magyar és indogermán észjárás lényegbe vágó különbségeiről, mely különbségekről a mai tudomány és közélet hallani sem akar, holott sohasem volt időszerűbb a kérdés mint most (lásd alább)? Vajon volt-e már előtte is valaki, aki ezt fölismerte? E ponton szívesen fogadom ezen írás irodalomjegyzékének kiegészítéseit, bár nem hiszem, hogy nagyon hosszú lesz a hiányjegyzék. Elfogadták-e a tudomány és oktatás felelős vezetői Karácsony tételeit vagy nem? Ha igen, miért nem tették meg oktatási-nevelési rendszerünk gerincének, ha valóban azt akarták-akarják, hogy a magyarság „fölzárkózzon” Nyugat-Európához? Hiszen ekkor nyilvánvalóan mindenki számára tudatosítani kell e különbségeket, majd átgondolt lépéseket tenni a kettő közelítésére (illetve megvizsgálni ennek lehetőségét és mértékét). Ha viszont elutasították, miért nem cáfolták meg részletekbe menően és nyilvánosan, beleértve természetesen annak tételes kimutatását, hogy népdalaink, népmesénk, népművészeti tárgyaink és kazettás mennyezeteink lényegileg semmiben sem különböznek mondjuk az angolok és németek néphagyományától és -művészetétől, se mennyiségükben, se minőségükben? Ha ez mégis megtörtént, csak én nem ismerem a cáfolatot, kérem jelöljék meg a forrást, hogy elolvashassam. Ha egyik sem történt meg, akkor rá kell mutatni pontosan, kiknek érdeke a jelen hamis és álságos állapotának fenntartása (vagyis hogy a tanügyi stb. vezetők nem képesek szembenézni ezzel a kérdéssel, a magyar és indogermán észjárás lényegi különbségével). Lehetséges talán, hogy ugyanazokról van szó, akik mindenáron meg akarják hiúsítani az alkotmányozó országgyűlés összehívását, mely véget vetne az ország jelenlegi – 1944 óta tartó – jogon kívüli helyzetének (amit végső soron a Szent Korona hatályának fölfüggesztése okoz – fölfüggesztésről kell beszélnünk, hiszen hatálytalanítani azt semmi módon nem lehet)? Miért vagyunk képtelenek olyan vezetőket választani, akiknek Koronánk és nyelvünk egyaránt fontos, mégpedig azért, mert mindkettőben az Íge nyilvánul meg? (Itt már nem hozhatunk angol, német stb. párhuzamokat, mert nekik, fájdalom, nincs se Szent Koronájuk, se Ígékük. – így hosszú í-vel!) Talán ebben is a Ron Werber-félek²³ és bandájuk akadályoz meg bennünket? Ha igen, akkor hogy-hogy nem lehet tőlük

²³ Származásukat szándékosan nem említem.

megszabadulni?²⁴ Egyáltalán hogy juthat eszébe magyar embernek, hogy ilyen bandát önként behívjon hazájába és szabad kezét adjon nekik?

Mai közgondolkodásunk meghatározó, gyakran hangoztatott és még gyakrabban kimondatlanul hagyott eleme az, hogy a mai magyar műveltség, életmód, viselkedés stb. minden tekintetben valamiféle átmenetet, vegyüléket képez a keletinek vélt örökség és a honfoglalás óta folyamatosan átvett, nyugatinak vélt minták között. Valószínűleg társadalmunk nagyobb része osztja ezt a nézetet (mert zsenge gyermekkorától kezdve beleverték), talán abban van különbség, hogy az egyik szélsőség szerint a magunkkal hozott műveltséganyag a nullával egyenlő (ezek dolgoztak fáradhatatlanul hazánk EU-gyarmattá tételén), míg mások elismerik ennek bizonyos részarányát (de legfőljebb felét) és esetleges kedvező hatását a keveréken belül. Magyar népballadákat, régies népi imádságokat vizsgáló kiváló tudósaink óriási erőfeszítésekkel mutatják ki ide vágó népi szövegeink nyugati „előképeit” (jóval ritkábban használt kifejezéssel: párhuzamait), és szinte láthatóan kétségbe esnek, amikor egy-egy esetben kudarcot vallanak; ilyenkor éreztetik, hogy bízunk kell a tudomány rohamos fejlődésében, s így abban, hogy a ma még hiányzó nyugati vagy keleti előképek is előkerülnek, ugyanis eredeti magyar műveltségi anyag nem létezik ő szerintük. Máshol is írtam már arról, hogy a hazai bölcsészképzés legfőbb (kimondatlan) alappillére, hogy eredeti magyar műveltséganyag nem létezik, ilyen keresni sem szabad, még kevésbé találni, ha mégis akad ilyen, gyorsan föl kell kutatni nyugati előképeit. Ez olyan mélyen beépül a bölcsész agyakba, hogy az ellentétes föltételezés azonnal heves indulatokat vagy gúnyos megjegyzéseket vált ki. Talán túlzott derűlátásra vall, de én reménykedem abban, hogy fölkészült tudománytörténészek részletesen fogják egyszer taglalni, hogyan és mikor alakult ki a magyar műveltség keverék voltának eme képtelen és aljas eszméje, kik dolgoztak és dolgoznak rajta a mai napig, és miféle nemtelen módszerekkel. Némi adalékkal szeretnék ehhez hozzájárulni: a mára teljesen elfelejtett Lugossy József nyelvész, és a csak félig elfelejtett, főntebb már említett Karácsony Sándor, a nagy nevelő példáján bemutatni, mi történik akkor, ha a magyar bölcsész – szinte kegyelmi ajándékként – fölfedezi, hogy van saját őseredeti műveltsége, észjárása és világképe, mely máshonnan nem vezethető le, legkevésbé pedig Nyugatról.

Az 1850-es években működő Lugossy „bűnei” az alábbiakban foglalhatók össze: 1) fölfedezi, hogy a magyar szavaknak nemcsak eredetük van (vagyis időbeli leszármazásuk, változási rendjük), hanem nyelvünk szókincse sajátos belső szerveződést, az idő folyásától függetlenül is vizsgálható összefüggésrendet mutat, mely jószerivel a teljes szóállományra kiterjed: „szavaink egymást fejtik” – mondja; 2) ez a szerveződés szócsaládok és hangrendi párok képében jelenik meg, pl. *hervad-sorvad*, *váz-fész*, *mez-máz* stb., melyek föltárása és magyarázata természetszerűleg a nyelvészet feladata lenne, hiszen nyelvünk a (mesei) valóságot éppen e szócsaládokon és hangrendi párokon át képletezi; 3) minthogy más nyelvek nem, vagy csak részlegesen, nyomokban mutatnak hasonló szerveződést, a magyar

²⁴ Azóta egyszer sikerült – részleges győzelem. Viszont bosszúból kitiltották Teleki Pál szobrát a fővárosból – áll a bál. Ráadásul ez a rablóvezér megint itt van.

nyelvészetnek a szócsaládosítást a szófejtéssel (mely a szavak eredetének kutatása nyelvtörténeti és összehasonlító módszerekkel; idegen szóval etimológia) egyenrangú feladatként kellene kezelnie; 4) erre a feladatra olyanokat hív meg, illetve azokat a kutatókat tartja erre alkalmasnak, akik a magyart – szavai szerint – „az anyatej tisztasága, melegsége és édessége fokáig” bírják (szófejtéshez, nyelvtörténeti kutatáshoz nem feltétlenül kell anyanyelvi tudás, de a szócsaládok fölismeréséhez igen). – Elképzeltető, mekkora dühöt váltott ki ez utóbbi tétel az akadémiát ekkor már (1856-ot írunk – Bach-korszak!) uraló Paul Hunsdorferből és bandájából, hiszen – szepességi szász lévén – ő maga 17 éves koráig egy szót sem tud magyarul (később Hunfalvy Pálra magyarosít, alighanem gúnyból). Miután szakmai berkeken belül nem sikerül Lugossyt megrendszabályozni, a magyarajkú, de teljességgel kozmopolita, merev indogermán formállogikai keretben gondolkodó, a görög-római műveltséget mindenek fölé helyező, egyébként tehetséges és sokoldalú Brassai Sámuel bízta meg a piszkos munkával: a nyelvtudományt az „árja nyelvészet” mintái helyett hazai alapokra helyezni kívánó Lugossyt a nagyobb nyilvánosság előtt (*Pesti Napló* 1857) járassa le és tegye nevetségessé. E feladatot a labanc Brassai kiválóan megoldja. A módszer ismerős, az utóbbi ötven évből is sorolhatnánk hasonló példákat; egyik lényegi vonása az, hogy a megtámadott személy nem kaphat lehetőséget a viszontválaszra. Lugossy nem sokkal ezután súlyos, hosszantartó betegségbe esik, s bár még jó 25 évet él, rendszerét már nem tudja kidolgozni, illetve közzétenni. A Debreceni Egyetem központi épületének díszudvarán aranybetűkbe foglalva a neve, de szellemét senki sem idézi. Műveit sem az akadémia, sem az egyetem nem adta ki, néhány éve magánkiadónál jelent meg a népi magyar csillagnevekről szóló nagyszerű tanulmánya. A Hunsdorfert követő nyelvésznemzedékek ugyan már magyarajkúak, de továbbra is az „árja nyelvészet” bűvkörében élve és dolgozva, a szócsaládosításról azóta sem akarnak hallani...

EDDIG Nyolcvan évvel később Karácsony kedvezőbb korban és az ő keményebb alkatával többet ér el. Fölismeri, hogy a magyar és az indogermán észjárás (melyet módjában áll alaposan megismerni) lényegileg különböznek, s a különbség alapvetően nyelvi természetű, amennyiben a magyar nyelv jellemző módon mellérendelő, s ennek megfelelően az észjárás, világkép és viselkedés is, szemben a merev alárendelő, a valóságot csak állapotszerűségében, definíciókkal megragadni képes indogermánnal. Rendszerét az 1930-as években teljes egészében közzé teszi *A magyar észjárásban*, nem hurrogja le senki, bár vitáznak vele. A történelem azonban nem hagy időt arra, hogy meglátásait az iskolai gyakorlat megvalósíthassa: jön a világháború, utána pedig az ismert okok miatt újra nem lehet – és jó hosszú ideig nem lehet – babérokat aratni azzal, hogy valaki a magyar jellem, nyelv és észjárásnak az indogermántól eltérő sajátosságait taglalja (vajon ma lehet?) A hivatalos tudomány álláspontja is változik, amennyiben már nem a nyílt támadás és lejáratás a fegyvere hasonló magyarkodókkal szemben, hanem az agyonhallgatás. Az agyonhallgatás azóta is tart, s bár egyetlen Karácsony-műként 1985-ben megjelent *A magyar észjárás*, és a rendszerváltáskor Karácsony képét kitették a Debreceni Egyetem egyik előadótermének falára (a termet is róla nevezték el), meglátásai máig nem épültek be közgondolkodásunkba, munkássága nem tananyag

(legfölből a „futottak még” csoportban), s szakmai körökben sem cseng jól a neve – ha egyáltalán ismerik. Talán fölösleges a kérdés: a ma Brüsszel felé diadalmenetben vonuló kormányzat föl tudná vállalni a Karácsony-i világképet? Nyilván nem, akármennyire is be tudnánk bizonyítani, hogy saját érdekében ezt kellene tennie...

Néha fölteszik a kérdést: visszaállítható-e ez a műveltség, nem tűnt-e el a történelem sülyesztőjében? Erre legfölből akkor lehetne igennel válaszolni, ha történelmi kérdés lenne, de szerencsére nem az; sokkal fontosabb kérdés annál, hogy a kizárólag egyenes vonalú időben vizsgálódni képes történészek illetékességébe utaljuk (valójában a kérdés közelébe sem volna szabad őket engedni) – ez a tudás is a csigavonalú vagy mesei időben létezik. Nagy reménységünk, sőt szilárd meggyőződésünk, hogy – amint ez jól tudható Molnár V. József és mások kutatásaiból – ez az észjárás (világkép), ennek a műveltségnek az alapjai nem pusztíthatók el, nem szüntethetők meg. Ugyanis minden gyermekkel újraszületnek (természetesen az indogermán, kínai, sémi stb. gyermekkel is), mert minden gyermekkel Jézus születik meg, s ezért igényt tarthat a világ teljességére, nemcsak egy lepusztult-absztrahált, definíciókba kényszerített és digitalizált világképre. E meggyőződésünk hirdetésével talán néhány kellemetlen percet szerzünk az arcukon kába vigyorral Brüsszel felé menetelők csapatának, akik tudatlanságukban és elvakultságukban szinte minden mozdulatukkal irtják világunkból – ahogyan egykor én is tettem – az általuk „idejétmúlnak” kikiáltott szerves műveltséget (s vele a rokonító-hasonlító, mellérendelő észjárást) és az ezzel szorosban egybefonódó istenhitet – nem törődve azzal, hogy gyermekeik-unokáik jövőjét pusztítják el. A brüsszeli kirándulás már most előre látható kudarca, az EU összeomlása, a multik, világbankárok és egyéb világgyarmatosítók veresége utáni időszakban az emberiség újra fölismeri majd e műveltség jelentőségét a túlélők számára, s ha más források már nem lesznek, gyermekeiktől fogják újra tanulni. Újra fogják tanulni a tudást, amit most még egymással vetélkedve vernek ki gyermekeik fejéből, hogy helyet csináljanak a bugyuta, semmire se jó indogermán definícióknak, oknyomozásnak és pozitivistá tényanyagoknak. Tehát igazából nem az a kérdés, hogy visszaállítható-e a természetes műveltség és világkép, hanem ez: meg akarjuk-e állítani az emberi minőség fokozódó leépülését, mely jelenleg angolszász-zsidó vezetéssel a „globalizációnak” és „információs társadalomnak” nevezett mélypontjára érkezett? mely azt hiszi, hogy az elpusztított elsődleges valóság helyett most a látszólagossal fogja tudni végleg elhülyíteni az emberiséget? Ha meg akarjuk állítani, akkor vissza kell térnünk a Nap útjára, a Földre mint egyetlen igazi viszonyítási pontra, azaz saját valóságos téridőnkbe...

Fentiek szerint a mai értelemben vett „tanításról” egyáltalán nem beszélhetünk, mivel az teljesen szükségtelen, sőt káros. Igazi tudás helyett semmire sem jó, ún. tárgyi tudást, magyarul trutymót, jórészt indogermán eredetű empirikus-elvont-deduktív maszlagot töltögetnek a fejünkbe. A „tanításnak” egyetlen célja lehet: a magunkkal hozott ősképek megerősítése és kifejtése, az őstudás alapképleteinek mozgósítása (nyelvünkben ez a szócsaládoknak és hangrendi pároknak, illetve a mellérendelő-hasonlító mondatfűzésnek fog megfelelni), mintha

Molnár V. József nyomán azt mondanánk a gyermeknek: „Igen, Te valóban abba a világba születtél bele, amelyet Neked még születésed előtt a Teremtő ígért. Köszöntünk, mert megérkezted. Ismerj rá a teremtő rendre, és részesülj szellemileg a Neked ígért világból. Mi nem tanítani fogunk Téged, csak segítünk azzal, hogy mozdulatainkkal, szavainkkal, mindennapi szertartásainkkal, szokéseinkkel (rég Magyar szavunk a táncra), zenénkkel, meséinkkel és hímzéseinkkel a benned élő teremtő rend párhuzamait, rokonait mutatjuk fel.” Ezzel szemben ma az iskolák (óvodai középső csoporttól fel az egyetemig és doktori szigorlatig) minden erőfeszítése arra irányul, hogy ezt az őstudást lefojtva tartsák, és lehetőleg teljesen kiirtsák; nagy szerencsénk, hogy ez véglegesen nem sikerülhet, mint ahogy eddig az ősműveltséget különleges épségben és teljességben őrző magyarság kiirtása sem sikerült. Ebben az írásban nem célok, hogy ötleteket adjak (az érdeklődő nevelők úgyszólván meg fogják találni a „szakirodalmat” és a megfelelő képzési lehetőségeket), de van néhány iskola, melyekben párhuzamosan tanítják meséink teljességét nyújtó világképét és a szűk szaktudományos szempontokon alapuló „modern fizikát,” az indogermán maszlaggal mérgező lineáris-pozitívista történelmet és krónikáink, mondáink által közvetített igazi, tehát mitikus történelmet²⁵. Sajnos nem írhatom ki a nevüket, mert fönnáll a veszély, hogy némely „fejlett EU-tudattal” rendelkező újságíró vagy egyéb kártékony elem²⁶ hadjáratot indít ellenük. A szerves műveltség kutatása földalatti mozgalomként indult a kommunista uralom éveiben, és most valós annak veszélye, hogy 2004 májusától oda kell visszatérnie. Ha kell, vissza fog oda térni, és ott fog tovább dolgozni. Kénytelen így tenni, minthogy kutatóinak mély meggyőződése, hogy a jelenkori tudomány, beleértve a történelmet, nyelvészetet, orvostudományt, fizikát stb., világképe velejéig hamis (mert végletesen egyoldalú), az emberiséget Istentől és természettől eltéríteni, tévútra vezetni igyekszik, az emberi minőséget fokozatosan leépíti és elpusztítja – gyakran művelőinek szándékai ellenére is.

A nyelvész szerzőnek engedje meg az Olvasó, hogy – ha „nyelvészeti” fejtegetéssel kezdte jelen írást – azzal is fejezze be (az idézőjeleket az indokolja, hogy az akadémikus nyelvtudományban nincs olyan irányzat vagy iskola, mely ezt a fajta – a természetes műveltség hazai kutatásából levezetett és azzal összhangban álló – nyelvészkedést föl tudná vállalni; ezt szerző nem is igényli). Megjegyzem, hogy hasonló érveléssel vagy közelítéssel vizsgálható bármely népművészeti ábra, hímzés, népdal stb. Most nem egy „tisza homonimát” fogunk megvizsgálni, hanem két olyan szót (vagyis szópárt), melyek között pontosan egy hang(rend)nyi vagy betűnyi különbség van: *BéKe* – *BéKa*. Az alaki hasonlóság biztosan feltűnt másnak is, de van-e, lehet-e összefüggés tartalmi síkon a két szó között? Hogyan is lehetne? – tiltakozik bennünk a jólneveltség, értsd: a torz indogermán formállogikán és ún. „racionalizmuson” alapuló, bunkóval belénk vert észjárás és viselkedés. Hiszen mennyire más a két fogalom szótári „definíciója”: *BéKe*: „Viszálykodás nélküli,

²⁵ A magyarság őstörténelmét – beleértve eredetmondáinkat, a hun-magyar folytonosság kérdését stb. – ugyanaz a Hunsdorfer minősíti gyermeketeg képzelgéseknek, aki anyanyelvünket is „helyére teszi”.

²⁶ Ugyanarról az emberfajtáról – sok esetben ugyanazon személyekről – van szó, akiknek húsz évvel ezelőtt még a szocialista tudata volt fejlett. Nekik mindegy, hogy Brüsszel vagy Moszkva parancsol – és alighanem igazuk van.

nyugalmas együttélés, egyetértés.” BéKa: „Csupasz, nyirkos bőrrű, düledt szemű, négy lábú kétéltű állat.” Ne csodálkozzunk azon, hogy a két – magyarul hangzó, de – bugyuta, indogermán mintára készült „definícióból” nem tudunk kiolvasni semmiféle értelmes összefüggést. Ezek a „definíciók” és ezek a szótárak nem azért készültek, hogy a magyar nyelv és népi műveltség területein, a világ teremtő rendjében és téridejében, a Nap útján eligazítsanak bennünket; pontosan az ellenkezőjét akarják elérni. A két szó alaki hasonlóságára pedig lehetséges „magyarázatként” megint nyakon öntenek indogermán blablával holmi véletlen egybeesésekről, kezdetleges észjárású őseinkről meg a nyelvi jel önkényességéről, a néphagyomány „irracionális” természetéről stb. De ha felébred bennünk az elhárító ösztön, ha képesek vagyunk szembeszállni Hunsdorfer papa (meg a szerencsétlen Saussure) örökségével, ha félresöpörjük indogermán kaptafára készült szótárainkat, ha engedjük magunkban megszólalni a belső hangot, akkor lassan, csöndesen valóban jelentkezik a magyar mellérendelő-hasonlító gondolkodásmód: *kell lennie* összefüggésnek, hiszen akkor nem hasonlítana ennyire egymásra a két szó! Hiszen értelmes, szerves világrendben a külső hasonlóság mindig belső, lényegi rokonságnak felel meg! Csak nem azért találtuk ki nyelvi jeleinket, hogy ezzel is becsapjuk – jó indogermán módra – magunkat és egymást?! Képesnek kell lennünk arra, hogy rábizzuk magunkat anyanyelvünkre, és hinnünk kell, hogy nem csap be bennünket, nem visz tévútra! El tudjuk ezt hinni? De hát hogyan fogjuk „fölismerni” az összefüggést? Lehet ezt egyáltalán tanulni, tanítani? Úgy gondoljuk, igen: lehet tanulni is, tanítani is, de csak ha már elutasítottuk az indogermán maszlagot, kiismervén igazi természetét Lugossy, Karácsony, Pap Gábor, Kocsis István és mások tanítása nyomán!

Mint föntebb a „megtermékenyítés” fogalma, mely összekapcsolta a MÉH két „különbözőnek látszó” jelentését, megint egy harmadik szót kell keresnünk – és meg is fogjuk találni – amely megteremti a „felismerhető összefüggést”, össze*köti* a két különbözőnek látszó jelentést, s ez a harmadik szó esetünkben éppen a *KöTni* ige. A *kötni* ige teremti meg a kapcsolatot, de nem akármilyen szinten és nem akármilyen módon. Életképi szinten (tehát a hétköznapi tapasztalás szintjén) minden magyarajkú személy számára világos, hogy a békét *kötik* (az angolban csinálják, oroszban lezárják – a *kulcs* szóból levezetve). Ezért tartoznak ide BéKó (= béklyó) és BoG(oz) szavaink is, amit 130 évvel ezelőtt CzF még észrevesz, újabb szótáraink már nem – nyilván a tudomány „rohamos fejlődése” miatt. Azonban míg a MÉH esetében elég volt az életképi szinten megtalálni az összefüggést, most ez nem elég, föl kell emelkedni – bármennyire fárasztó is – a (magyar) népmesék szintjére, ugyanis csak ezen a szinten fogjuk megérteni, hogy békának lenni le*kötött* (vagy meg*kötött*) állapotot jelent, vagyis azt, hogy az emberi minőség lefokozott, az alsó világhoz *kötött* állapotba kerül: ez a békává változtatott királyfi vagy királyleány, akit csókkal, vagyis a szeretet tömény, pontszerű megnyilvánulásával lehet ebből a lesüllyedt, le*kötött* állapotból kiszabadítani. (Szabad észre venni, hogy latinul a béke – *pax, pacis* – egyfelől szintén hasonlít hangtanilag a magyar szóhoz, másfelől egy „köt, rögzít” jelentésű igéből szokták levezetni, lásd *paktum, lepaktál.*)

Itt azért még legalább három mozzanatot figyelembe kell venni. 1) BéKa rendkívül hasonlít BaK szavunkhoz is, márpedig állatövi keretben jól tudjuk (aki nem tudja, érdemes újratanulnia), hogy a BaK (Capricornus) e rendszerben a megkötő, korlátozó erőnek a sűrített megjelenítése; gondoljunk népmeséink fán kuporgó, majd a hőssel együtt tűz mellett békát sütögető boszorkányára, aki előbb a hős kutyáit köti meg varázslatával (hajszákkal), majd a hőst is (vagy előzőleg bátyjait) kővé változtatja; egész pontosan a Szűz jegy Bak dekanátusáról van itt szó. 2) Az Állatövben azonban sohasem szabad egy jegyet önmagában tekinteni, ez ugyanis rendszer, melyet mindig köralakban kell szemlélni, ahol rögtön látszik, hogy itt egy tengelyről van szó: a Bakkal szemben a Rák található, amelyről pedig tudható (talán még az indogermán műveltségből is), hogy az anyaság, áldott állapot, család jelképe. Ha BéKa kötést jelent, akkor feltételezhető, hogy általában véve összefügg a kötés más fajtaival is, vagyis például jelezni tudja őket, tehát ez egyúttal a rokonító-hasonlító gondolkodásnak vagy eljárási módnak is a próbája. Ismeri-e az Olvasó *köt* igénk e jelentését: „11. tn Megtermékenyülve termést kezd kifejleszteni. *Jól köt a dinnye?*” (MÉKSZ) Még nem is olyan régen békákat használtak terhességi próbákhoz: „Hím békák a beadott terhes vizelet hatására spermiumokat ürítenek” (Jellinek 1978:706), tehát képesek jelezni a kötést, a termés kifejlődésének kezdőpontját, a megtermékenyülést (egyik népi nevük „asszonybéka”). Hát nem az áldott állapotban lévő vagy kisgyermekét ringató nő tudja ma is megidézni különös erővel – talán legnagyobb erővel – a béke jelenvalóságát és hangulatát? És erről a különleges, békés, áldott állapotról legkorábban a BéKa tud nekünk hírt adni! (Fiatal koromban a babakocsi egyik neve „béketank” volt.) 3) Végül két indogermán párhuzam, mely azonban csak a magyarból imént föltárt rokonság alapján érthető vagy vehető észre: ha egymás mellé írjuk görögül a *béke* és latinul a *béka* szót, így: *e, R»Nh – RāNa*, feltűnik, hogy ugyanazt a két – itt nagybetűkkel kiemelt – mássalhangzót tartalmazzák, az R és N hangokat. A szerves műveltségben – az akadémikus nyelvészettel szöges ellentétben – a szavaknak elsősorban a mássalhangzó vázát figyeljük, mert nézetünk szerint ez őrzí a szóban kifejeződő szellemi tartalmat (a görög *eiréné* szónak magyarul az *Irén* női név felel meg, mindkét szónak pedig – más összefüggésben – alighanem az aRaNY, bár ez további kifejtést igényelne)²⁷. Viszont a latin illetve az ógörög nyelven belül nincs meg az összefüggés, csak a két nyelv között, és csak a magyar felől szemlélve (ugyanis béke latinul *pax*, béka pedig görögül *batrakhos*). 4) A másik párhuzamot a germán nyelvek szolgáltatják: német FRoSCH ‘béka’, FRieDe ‘béke’. Itt csak az első két mássalhangzó egyezik, viszont a régebbi angolban megtaláljuk az „átkötő” hangokat: FRouD ‘béka’ (mai angol FRoG), FRiTH ‘béke, biztonság’ (a TH ejtése hasonlít a pöszén ejtett SZ hanghoz). Ekkor eszünkbe juthat magyar FRiGY szavunk (szövetség, szerződés jelentésben, tehát nemcsak házasságkötés), melynek mély hangrendű párjaként bizony VaRaNGY adódik, függetlenül a nyelvtörténeti föltevésektől (a N hang elég gyakran ékelődik be D vagy GY elé). Úgy látszik, a *béka-béke* összefüggés olyan fontos, hogy még egyszer jelölni kell nyelvünkben.

²⁷ Lásd aranykor mint az egyetemes béke időszaka.

Hitetlenkedik az Olvasó? Tudom – kezdetben én is hitetlenkedtem, sőt meg is ijedtem. Mert több száz évnyi indogermán (görög-latin, majd Habsburg, aztán moszkovita, legújában brüsszeli) vezérlésű idomítás, kábítás-butítás után nehéz elhinni, hogy (szkíta-hun-magyar) őseink észjárása egyáltalán nem volt kezdetleges, hogy nyelv és (mesei) valóság között létező összefüggéseket láttak, és ezeknek számukra meghatározó jellegük volt, hogy számukra nyelv és valóság egymást képletezte, mintegy egymást alkották újra. Lehetséges volna, hogy ezek a párhuzamok nem véletlenek, hogy – páratlan módon, a Hunsdorfer-i és Saussure-i tanokat megcáfolva – a magyar nyelv képes a valóság képletezésére, és nemcsak a mindennapi tapasztalás, vagyis az empiria, a kézzelfoghatóság szintjén? Igen, képes – akár örülnek ennek Brüsszelben (Rómában, Sztambulban, Bécsben, Moszkvában, stb.; a városnevek sora tetszés szerint folytatható), akár nem, akár jelentéktelennek (sznob kifejezéssel: irrelevánsnak) kiáltják ki az egész kérdést, akár nem. Esetleg felajánlhatjuk nekik, hogy saját nagy nyelveikből is próbáljanak hasonló összefüggéseket kimutatni – ha tudnak, ha egyáltalán képesek fölfogni, miről van szó (félő, hogy nem képesek, és az ő nyelveikben is nekünk kell összekeresgélni az egykori szervesség nyomait; lám most is ezt tettük).

Az utóbbi kb. ötszáz év egyik fájdalmas magyar élménye és mai meghasonlottságunk egyik forrása: nyelvünk és műveltségünk szétszakadása, melyet – a meghasonlás fokozása érdekében? – folyton valamiféle fölzárkózásként igyekszünk megélni, illetve ekként próbálják reánk kényszeríteni, velünk elfogadtatni. Nagyjából a XVI. századig egységben van a kettő: nemcsak nyelvünk mellérendelő-rokonító jellegű (elsősorban a szókincs belső összefüggésrendjében és a mondatfűzésben), hanem egész, büszkén vállalt műveltségünk is ilyen, melyben például eredetünkről ugyanazt mondja a krónikás hagyomány, amit népmondáink és akkortájt születő tudományosságunk, s ez az egység néhány területen egészen a XIX. század közepéig fennmarad. A szakadás fokozatosan következik be. A lassan intézményesülő iskolarendszer azonnal nyugati mintákat követ tanterveiben, a tanítandó anyag tartalmát és módszertanát illetően egyaránt. Iskolai nyelvtanainkon jól szemléltethető, hogyan telepszik rá az indogermán „szellem” szerzőink gondolkodására: 150 éven át a magyarul és latinul megjelenő magyar nyelvtanok a névszóragozásban ugyanúgy négy-hat esetet vesznek föl, mint a latin nyelvtanok. Verseggy Ferenc az első, aki föl mer szólalni (1805): álljunk meg, emberek, a magyarban nem hat, hanem legalább tizenhat névszói esetrag van! A tananyag többi része is ugyanilyen rosszul jár, még legtovább a történelem bírja, de Hunsdorfer tiszteletbeli bécsi ügynök hatásos módszereinek nem tud ellenállni. Még rosszabbul jár a néprajz és népművészet, melyek be sem kerülnek az általános képzés tananyagába, mondván, hogy a fejlett német, angol, francia, holland, stb. oktatásügy sem vette-veszi bele. De hát hogyan is vehetnék bele szegények, amikor nekik *nincs* népművészetük, népköltészetük, illetve jószerivel csak a „lesüllyedt kultúrjavak” szintjén, mellyel még ők sem szívesen dicsekszenek. Egy lepusztult, illetve teljes egészében művivé, mesterkéltté vált (és ebben a maga módján magas szintre jutott) nyugati műveltségmodellt vettünk át, mai napig ez uralja nemcsak műveltségünket és oktatási rendszerünket, hanem egész közéletünket, idegen testként, rákos

daganatként rátelepedve nyelvünkre – s így lefedve azt – mely viszont máig megőrizte eredeti lényegét, szervességét, mellérendelő, rokonító természetét. Ugyanezek a „minták” működnek, amikor ifjúságunkat diszkókba csábítják, ahol szellemi-erkölcsi tartásának maradékát is elveszíti, amikor áruházláncokba taszigálják, kábítószerélvezővé és istentagadóvá teszik. A fél ország nézi tehetetlenül, hogyan tapossák ki gyermekeinkből-ifjainkból az erkölcsi tartás és nemzettudat maradékait is leépült Amerika-tudatú, elmebeteg médiaguruk, megállapíthatatlan nemű, származású és erkölcsiségű „sztárok”, közoktatási főnökök és egyéb divatos személyiségek, hogyan vezetnek mindnyájunkat a szakadék felé kommunista titkosügynök múltú, Werber-csinálta vezetők, hogyan kényszeríti ránk a „fejlett Nyugatra” hivatkozva végtelenül torz, kifecamodott ízlését egy fél- (vagy inkább negyed-) művelt fővárosi beltenyészet, akikben csak az a közös, hogy hazájukból-Földjükről való végletes kivetettségüket, fejletlen vagy hiányzó nemzettudatukat és hitetlenségüket akarják az egész országra kiterjeszteni, és talán még az amerikainál is nyomorultabb-gyökértelenebb EU-tudattal helyettesíteni. Mint ahogy azt is tehetetlenül nézi a félvilág, hogyan bombázza porig és szállja meg egyik szegény országot a másik után a világ leggazdagabb és ezzel párhuzamosan legsötétebb erkölcsiségű állama. Ha pedig valaki meri szóvá tenni, nevesíteni a nemcsak nemzetpusztító, hanem emberellenes erőket, azt kedves eurokrata (volt moszkovita?) honfitársaink azonnal bíróságra idézik, rásütik a kommunista rendszerből jól ismert nacionalista, újabban fajgyűlölő címkét, és bírálatát „gyűlöletbeszédnek” minősítik, hogy ezt a végtelenül ostoba „újmagyar” kifejezést használjam.

A nyugatmajmolás sok rossz példája közül csak néhányat emelnék ki: politológusaink talán jószándékú, mégis sajnálatra méltó erőfeszítéseit, amikor a hazai politikai élet eseményeit próbálják meg nyugatról átvett-lopkodott szakkifejezésekkel, besorolásokkal, valamiféle semlegesnek és magas szintűnek vélt, angolszászoktól leutánczott ál-objektivitással jellemezni, holott nyilvánvalóan erről is csak észjárásunk-jellemünk, állatövi besorolásunk (a Nyilas-Ikrek tengelyt képviseljük) műveltségünk és nyelvünk eredeti sajátosságai alapján lehet hiteles képet adni és kapni. A másik: jogrendszerünk erőlködése, hogy szolgálai módon másolja a tőlünk teljesen idegen angolszász (vagy brüsszelita) jogot, aminek legutóbbi csúcsteljesítményeként – nyilván a férfitársadalom egyhangú követelésére (?) – lehetővé tették, hogy a férj is fölvehesse felesége nevét, tehát ezután mi is büszkén kitölthetjük a kérdőívek „Leánykori neve” rovatát, micsoda diadal! (Vajon mi lesz a következő lépés? Szülnünk is kell majd? Vagy jogunk lesz szárnyasbetétet hordani? Nem lenne mégis jobb, ha a nők nő voltukban, a férfiak pedig férfi voltukban teljesítenék ki önmagukat? Nem kellene fölmenteni a nőket az alól, hogy egyenjogúság okán nemzetbiztonsági tanácsadókká, traktorosokká, kommandósokká vagy belügyminiszterekké váljanak?) Teszik ezt jogászaink ahelyett, hogy Szent Koronán alapuló alkotmányosságunk, jogfolytonosságunk visszaállításán fáradoznának, hogy egyszer már véget vethessünk az 1944 óta fennálló felfüggesztettség, jogon kívüliség állapotának, és elvethessük jelenlegi, félig porosz, félig sztálinista „alkotmányunkat”. Minden szakmában és területen óriási

erőfeszítések történnek, hogy indogermáná mázoljuk magunkat – egyszerre nevetséges és sírnivaló, ugyanakkor teljesen hiábavaló erőfeszítések. „Gúzsba kötni, megnyomorítani, öldösní, kínozni lehet a magyar lelket, indogermáná tenni nem lehet” – mondja Karácsony Sándor 1940-ben, és szívleljük meg gondolatát.

Menthetetlenül magyarok vagyunk – bármennyire fáj ez egyeseknek – és mindörökre azok is maradunk; jobban tennénk, ha teljes egészében fölvállalnánk saját, sem keletről, sem nyugatról le nem vezethető örökségünket, gondolkodásmódunkat, küldetésünket. Nemcsak mi, hanem a világ is jobban járna vele, sőt a világ talán még jobban járna mint mi. Itt nem ábrándok kergetéséről van szó, és nem is múltba való visszavágyódásról, hanem megkerülhetetlen tényekről, amelyekkel egyszer már szembe kellene nézni. Hiába próbáljuk beleszuszakolni magunkat a szűk indogermán mundérba, nem jön ránk, reped szét, foszlik le rólunk. Vegyük szépen vissza eredeti, ránk szabott ruhánkat, jó szabó varrta azt. Még ha eredeti műveltségünket le is ráznánk magunkról, mellérendelő-rokonító jellegű, a természet rendjével tökéletes összhangban álló nyelvünktől akkor sem szabadulhatnánk, mert azt nem lehet „átdefiniálni”, mint egy számítógépes rendszert. Viszont ameddig nyelvünk és önálló gyökerű műveltségünk értékeit nem ismerjük föl, addig hiánybetegségben szenvedők vagyunk; olyasféle hiánybetegség ez, mint Isten nélkül, erkölcsi, nemzeti tudat nélkül élni. Bár e betegségek tünetei néha fájdalmasak és riasztóak, szerencsére nincsenek súlyos szövődményeik, és mint a hiánybetegségek általában, jól gyógyíthatók – ha a beteg is gyógyulni akar. Reményeim szerint a XXI. század a gyógyulás évszázada lesz, Isten segítségével. Ha néhány ép nemzettudatú katonatisztünk képes volt eljutni odáig, hogy egészen más edzéstervet kell kidolgozni az ázsiai pusztákat végiglovagló ősoktól származó, az indogermántól eltérő alkatú, Nyilas-jellegű magyar katona számára, nem pedig szolgai módon átvenni a puszták végiglovaglására – és még sok egyébre – képtelen nyugateurópaiak, angolszászok testedzési módszereit és elveit, akkor orvosainknak is inkább a magyar faj élettani sajátosságait kellene vizsgálgatniuk, legalább idejük kisebb részében. Ugyanez a gondolatmenet kiterjeszhető mezőgazdaságunkra és így tovább – merő képtelenség és súlyos tévedés például holland mintákat követni mezőgazdaságunkban; ennek egyetlen folytatása az lehetett, hogy hollandok vették át, valószínűleg törvénytelen módon, a magyar tejipar feletti ellenőrzést, és sorolhatnánk a példákat. Tehát nemcsak a politológiában, hanem életünk minden területén abból kellene kiindulni, hogyan érvényesül(het)nek ott a magyar sajátosságok; egyelőre azonban ott tartunk, a magyar jellem és észjárás vonásai szóba sem kerülnek, hogy magyar szakosok nem tudják felsorolni anyanyelvük sajátosságait sem, úgy mint szabad szórend, szócsaládok, mellérendelés, hangrendi párok léte, birtokos eset illetve birtoklást kifejező ige hiánya stb., vagyis olyan sajátosságokat, melyek őt a környező indogermán nyelvektől élesen megkülönböztetik, és amelyeket értéként lehetne és kellene az egész társadalomban tudatosítani. Nemcsak orvosainkat, pszichológusainkat is föl kellene menteni az alól, hogy gyógyítás ürügyével ránk nem illő nyugati mintákat és eljárásokat próbáljanak ki rajtunk, hogy a leépülő-széteső nyugati társadalom „értékrendjét” kövessék, „asszertív kommunikációt” és egyéb kimondhatatlan nevű

ostobaságokat gyakoroljanak és terjesszenek – amilyeneket a magam szakmájában egykor én is terjesztettem, Isten és az olvasó bocsásson meg érte. Helyette olvassák inkább Karácsony Sándort, dolgozzák ki és fejlesszék tovább a magyar hagyományokra épülő testi-lelki gyógyító eljárásokat.

A magyarság ötszáz éve „füvezik,” szívja magába az indogermán áfiumot, mintegy 150 éve pedig súlyosabb függőséget okozó kábítószerre tért át; 150 éve kényszeríti föld alá, „szubkulturális” létbe saját teljesen önálló, máshonnan le nem vezethető, teljességet nyújtó, ma és minden időben útmutatást adni képes, szerves és igen magas szellemi-erkölcsi szinten álló örökségét. Hagyta, hogy beléfecskendezzék, sőt ma már ő fecskendezi be saját magának a nyugati műveltségpótlékot²⁸, mely tőle idegen – kezdetlegessége, művi volta, részlegessége, racionalizmusa, merev alárendelő jellege, stb. okán – s melyet kezelni nem tud. Betegségtudata azonban nem alakult ki, sőt mintha egyre megátalkodottabban hinné, hogy a nyugatról kapott „anyag” jót tesz neki, egészségére válik. Nemes hazai borunkhoz nyugati vinkót kevertünk, ezért most rosszabb az italunk, mintha kezdettől fogva vinkót ittunk volna – ez a keverék kimondottan mérgező hatású ránk nézve, testileg-lelkileg tönkre tesz bennünket. Önpusztítóként gyógyulást kívülről nem remélhetünk, nyugatról legföljebb ingyenes tüccserét ajánlanak néha, mert a külső tisztaságra nagyon tudnak ám ügyelni, tehát csak önerőből gyógyulhatunk meg. Föl lehet és föl kell ébredni a kábulatból; és ennek a napja bizonyosan bekövetkezik, talán még én is megérem. Nem kell kitalálnunk nagy múltat, magas szellemi-erkölcsi szintű műveltséget, hiszen mindez megvan, „csupán” annyi kell, hogy tudatosítsuk magunkban, hogy visszaTÉRjünk, vagyis megTÉRjünk ehhez a korábban már elért szinthez, s ezzel kilépünk a sekélyes indogermán „kultúra” tocsogó, langyos lábvizéből. Mária segítse a magyart!

Jelen írásban két nyelvi példán mutattuk be – az „árja nyelvészet” módszerei helyett – a magyar népi műveltség eszköztárát. Észrevehettük tehát, hogy az általuk jelzett összefüggések fölismeréséhez nem az ún. „modern tudomány” eljárásai révén jutottunk, sőt azt teljesen el kellett vetnünk a valódi (de nyilván nem teljes) értelmezéshez. A nyelvünkből kiolvasható bölcsesség nem ellentmond a „tudománynak”, hanem a maga teljességében fölötte áll az utóbbi által képviselt részlegességeknek. Nemcsak e két példa alapján vonjuk le a következtetést: a jelenkori fizika, földtan, orvostudomány stb., tehát az ún. „korszerű tudomány” részleteiben és egészében is teljesen alkalmatlan a világ megismerésére, valóság és nyelv rokonságának vizsgálatára, a teremtő ige működésének felismerésére, de a Föld és az ember – jórészt az ő eddigi „áldásos” működésének eredményeképpen kialakult – betegségeinek kezelésére is. Mint ahogyan áll mindkét nyelvi példánkra az is, hogy az efféle összefüggések nem digitalizálhatók semmi módon. Egy népdal vagy népművészeti ábra jól tárolható és lehívható digitálisan, de megértése, üzenetének kifejtése már nem történhet digitális módon. Szókincsünk belső szerves rendjének összefüggésrendje tiszta minőségi, rokonító (analógiás) ügy, ezért már maguk a szóbokrok vagy szócsaládok sem szemléltethetők vagy ábrázolhatók digitálisan, mint ahogyan nem ragadhatók meg az ún. „racionalizmus” aljáról (ami

²⁸ Ezen mindenütt a görög-római kultúrán, illetve judeo-keresztény szellemiségen alapuló világnézet értjük.

semmiképpen sem azt jelenti, hogy „irracionalisak” volnának a szó rosszabbik értelmében – egyszerűen fölötte állnak e megkülönböztetésnek, vagy kívül esnek rajta).

Az úgynevezett „korszerű” tudomány tehát mind egészében, mind pedig részleteiben végletesen és elkésztően korszerűtlen. Visszahozhatatlanul kiesett a téridőből, Isten és a természet rendjéből, művi-mesterkelt hozzáállásával, boncoló-daraboló, analizáló-megmerevítő eljárásaival olyan korlátolt, primitív és hitnélküli – azaz hiteltelen – világképet erőltetett ránk, mely mélyen alatta van néphagyományunk szintjének, melyet a magyar népmesék régóta meghaladtak, illetve meghaladottnak tételeztek. Ezt a „tudományt” nem lehet javítani, sem toldozni-foltozni, teljes egészében el kell vetni. Súlyos tévedés azt hinni, hogy össze lehet vegyíteni a mi ősi szerves műveltségünkkel, hogy ebből a keverékből valami jó süllhet ki; próbáljunk összevegyíteni mondjuk egy rózsatövet egy marék sóval, és nézzük meg három nap múlva mi lesz az „eredmény.” Fentiekből következik, hogy nem is valamiféle újonnan kitalált ellentudományra van szükség, „csupán” arra, hogy visszaállítsuk az emberiség régi nagy műveltségeiben rejlő szerves világképet, melyet páratlan módon és teljességben őrzött meg a magyar néphagyomány és a magyar nyelv. Nem vonjuk kétségbe, hogy az ún. természeti népek, pl. naváhók Észak- vagy a suárok Dél-Amerikában szintén máig megőrizték a szerves hagyományt (hiszen nyomokban a szervesség még az angol nyelvben is föllelhető), de a kidolgozottság (kifejtettség) és tudatosultság fokában elmaradnak a magyartól, mely elvben bármikor felválthatja a jelenlegi, teljesen elembertelenített világképet. Egész eddigi gondolatmenetünkéből következik, hogy ebben külföldi segítségre nem számíthatunk; Hunsdorfer ügynök bandája és a nyomukban máig folyó pusztítás jól mutatja, mi történik, ha indogermán (vagy sémi, stb.) manccsal (és észjárással) piszkálnak-piszkolnak bele nyelvünkbe, műveltségünkbe, hagyományainkba, gazdaságunkba, és veszik át fölötte az irányítást²⁹. Szerintük, és ebből következően mai labanc értelmiségünk szerint is: magyar sajátosságok vagy nem léteznek, vagy ha mégis, sürgősen fölszámolandók. Más oldalról viszont akadhatnak majd külföldi szövetségeseink: egyfelől erőszakos módon, politikai-világnézeti alapon és tudománytalanul indoeurópainak besorolt, vagy rokonalannak nyilvánított, de föltehetően elődeinkkel rokonságban álló népekről van szó az írektől, skótoktól kezdve a baszkokon, szicíliaiakon és bajorokon át a lengyelekig (emlékezzünk Szarmáciára), bolgárokig és indoszkítákig, másfelől pedig keleti irányban természetesen a török népekről. Kezdeni mindenképpen nekünk kell, mert több tekintetben mi állunk a legjobban, még ebben a mai kába állapotunkban is. A szellem-lélek-test hármasság meghatározó elemére összpontosítva, azaz szemünket az égre emelve és hitttel eltelve, az úrból és a „korszerű tudományos világkép” rettenetéből, „virtuális valóságából” térjünk vissza a Földre mint egyetlen biztos pontra, azon belül pedig a Kárpát-hazában fennmaradt szkíta-hun műveltséghez; ez lehetne a „tudománynak” is igazi diadala, mert innen újulhat meg minden, ami

²⁹ Segíteni – sajnos – az ún. jóindulatú indogermánok sem tudnának, mert nincs rá képesítésük. De az esetleges erkölcsi támogatást meg fogjuk köszönni.

elromlott – és nagyon sok minden elromlott. „Ne félj, csak higgyj,” kedves Olvasó, ha még tudsz hinni és bízni. Remélem, hogy tudsz.

Rövidítések és hivatkozások

- COD – *The Concise Oxford Dictionary of Current English*. OUP, Oxford, 1956⁴.
CzF – Czuczor György–Fogarasi János: *A magyar nyelv szótára I–IV*: Emich Gusztáv magyar akadémiai nyomdásznál, Pest, 1862–67; *V–VI*: Athenaeum Irodalmi és Nyomdai R.-társulat, Pest, illetve Budapest, 1870-74. (Újabban CD-n is, az Arcanum Adatbázis Kft. kiadásában.)
MÉKSz – *Magyar értelmező kéziszótár*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1972.
TESz – *A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára I–III*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1967-1976.

- Berényi László: Megatrendek. *Turán*, V (2002), 1.szám, 62-71.old.
Jellinek Harry (szerk.): *Egészségügyi ABC*. Medicina Könyvkiadó, Budapest, 1978⁴.
Kellermayer Miklós: Fides et ratio. *Turán*, V (2002), 2.szám, 34-36.old.
Pap Gábor: *Jó pásztorok hagyatéka. Magyar népművészet*. (Varázstükör.) Pódium Műhely Egyesület – Magányos Kiadó, Debrecen, 1993.
Telegdi Zsigmond: *Bevezetés az általános nyelvészetbe*. Tankönyvkiadó, Budapest, 1977.
Tokarev, A. Sz. (szerk.): *Mitológiai enciklopédia I–II*. Gondolat, Budapest, 1988.
Uránia Állatvilág. Rovarok. Gondolat Kiadó, Budapest, 1975².
Végyvári József: Hit és anyanyelv. *Turán*, V (2002), 2.szám, 63-66.old.

Debrecen, 2003. december 29.

Dr Végyvári József
nyelvtanár (Debrecen)